

Örebro universitet

Akademien för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap

Hur anhöriga till brottsoffer framställs i kvällstidningar

En komparativ textanalys om gestaltningar inom svensk brottsjournalistik

C- uppsats 2014-01-15

Medie- och kommunikationsvetenskap inriktning PR

Handledare:

Ulla Moberg

Uppsatsförfattare:

Stina Dornbos

Amanda Mobarak Nilsson

Abstract

Studiens syfte är att *undersöka hur journalister i Aftonbladet och Expressen framställer människor, som inte är brottsoffer eller förövare, vid brotts handlingar*. Brotts handlingarna som står i fokus är “McCann-fallet” och “Englamordet”. Den primära teorin är gestaltningsteorin, men studien faller även tillbaka på medielogik, storytelling, nyhetsvärdering samt moraliska och etiska värderingar. Tidigare forskning som legat till stöd för studien har främst behandlat hur kidnappningar framställs i medierna, journalisters moraliska tank kring exponering av barn i medierna, relationen mellan brott och medier, samt hur journalister ramar in och gestaltar handlingar. Den tillämpade metoden är komparativ textanalys med interpersonell struktur. Studien har en kvalitativ form där sammanlagt 20 nyhetsartiklar från Aftonbladet och Expressen har studerats. Samtliga artiklar blev utvalda genom ett målstyrt urval. Ett genomgående resultat är att journalister vinklar och gestaltar personer via personifiering, dramatisering, storytelling och stereotypisering för att locka läsare.

Nyckelord:

- Gestaltningsteorin
- Brottsjournalistik
- Textanalys
- Kvalitativ undersökning
- Kvällstidningar
- Nyhetsartiklar
- Svensk press
- Kidnappingsfall

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.1.1 Madeleine McCann	6
1.1.2 Engla Juncosa Höglund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Avgränsningar	7
1.4 Uppsatsens disposition	8
2. Tidigare forskning	8
2.1 Kort sammanfattning av tidigare forskning	8
2.2 Fördjupning av tidigare forskning	10
2.3 Diskussion kring tidigare forskning	11
3. Teoretiska utgångspunkter	12
3.1 Gestaltningsteorin	12
3.1.1 Medielogik	13
3.1.2 Storytelling	14
3.2 Nyhetsvärdering	14
3.2.1 Moraliska och etiska värderingar - pressetiska lagarna	15
3.3 Diskussion och sammanfattning av teoretiska utgångspunkter	16
4. Material och metod	17
4.1 Urval och material	17
4.1.1 Urvalsmetod	18
4.1.2 Motivering till kvällstidningar	18
4.1.3 Motivering till val av brottshändelser	18
4.1.4 Motivering till tidsspann	18
4.2 Metod	19
4.2.1 Tillvägagångssätt	19
4.3 Metodproblem	20
4.3.1 Tillförlitlighet	21
5. Resultatredovisning och analys	22
5.1 Personer, utöver brottsoffer och förövare, som förekommer i nyhetsartiklarna	22
5.1.1 Anhöriga	22
5.1.2 Vittnen, frivilliga letare, källor och medier	22
5.1.3 Talespersoner, experter och övriga aktörer	22
5.2 Hur brottsoffrens anhöriga som förekommer i texten kommer till uttryck i nyhetsartiklarna	23
5.2.1 Mammorna Kate och Carina	23
5.2.2 Papporna	24
5.2.3 Övriga anhöriga	24

5.2.4 Sammanfattning	24
5.3 Hur föräldrarna gestaltas i nyhetsartiklarna	26
5.3.1 Kate McCann	26
5.3.2 Carina Höglund	27
5.3.3 Sammanfattning av mammorna	30
5.3.4 Gerald (Gerry) McCann	30
5.3.5 Englas pappa	31
5.3.6 Sammanfattning av papporna	32
5.3.7 Föräldrarna McCann	33
5.3.8 Sammanfattning av paret McCann	34
5.4 Likheter och skillnader som går att urskilja i gestaltningarna mellan fallen	34
5.4.1 Textens uppbyggnad och storytelling	34
5.4.2 Personifiering, konkretisering och dramatisering	35
5.4.3 Stereotyper och livsstil	37
5.4.4 Religion	38
5.4.5 Sammanfattning av likheter och skillnader	39
6. Slutsats och diskussion	40
6.1 Slutsatser	40
6.2 Diskussion	40
8. Fortsatt forskning	42
9. Sammanfattning	43
10. Källförteckning	44

1. Inledning

”Gestaltningforsknig hävdar att nyheterna, genom att framhäva vissa aspekter av ett problem snarare än andra, kan få människor att tänka på väldigt olika sätt när de funderar över frågor och bildar sig åsikter om dem” - Vincent Price i Strömbäck 2009

Gestaltning är ett välanvänt journalistiskt verktyg som främst används i kvällstidningar. Journalister gör ett nyhetsurval och väljer sedan ut en specifik infallsvinkel för att skapa intressant läsning. Att sedan överdriva denna vinkling är vanligt förekommande (Hvitfelt 2003, s. 21, 39). Till exempel rapporterar Expressen: “Hon är rödgråten, blicken är tom och hon går som i trans” och “Varje dag, varje natt blir svårare och svårare att genomlida för Kate och Gerry McCann, hon allmänläkare, han hjärtläkare” (Expressen 2007-05-12). Ett år senare rapporterade Aftonbladet om ett liknande fall “Desperat började Carina leta längst stigarna nära cykeln. Snart tvingades hon inse att något var fel. Mycket fel” (Aftonbladet 2008-04-07). Vidare rapporteras “skräcken spred sig i Carinas kropp” och “Nätterna klarar hon med hjälp av en sömntablett” (Aftonbladet 2008-04-10).

Utdragen ovan gestaltar föräldrarna till två flickor som blev kidnappade 2007 och 2008; Madeleine McCann och Engla Juncosa Höglund. Dessa två brottsändelser ligger till grund för vår komparativa textanalys, där vårt primära fokus ligger på hur föräldrarna gestaltades. “McCann-fallet” och “Englamordet” har kommit att bli mediespektakel utöver dess like med böcker, dokumentärer och bloggar, vilken är anledning till att vi finner dem intressanta.

Vi har i den tidigare forskning kunnat se att det finns en avsaknad kring hur brottsjournalistiken i kvällstidningar gestaltar anhöriga till brottsoffer, då de flesta studier undersöker brottsoffer eller förövare. Vår studie bidrar därmed till medie- och kommunikationsvetenskapsforskningen och fyller det hål som indikerats.

1.1 Bakgrund

I den tidigare forskningen har vi kunnat se att gestaltningsteorin är populär inom brottsjournalistiken. I flera studier, till exempel ”Framing a kidnapping” (Constantinescu & Tedesco, 2007) och ”Ethics in a Global communication era” (Davis & Kents, 2013) framgår det

tydligt att gestaltning är ett av journalisters främsta verktyg vid rapporteringar, och att inramning alltid förekommer på ett eller annat sätt. Det motiverade oss att undersöka brottshändelser där journalister gestaltar mer än någonsin, men ändå måste involvera sitt moraliska tänk:

brottshändelser som involverar barn. Vårt val blev då ”McCann-fallet” och ”Englamordet” som hittills är två av 2000-talets mest medierade kidnappningsfall i Sverige. Vidare framgår det tydligt att många studier främst har brottsoffer eller förövare som de primära studieobjekten. Det gav oss inspiration till att byta infallsvinkel inom forskningsområdet brottsjournalistik och istället fokusera på de människor utöver brottsoffer och förövare som syns och framställs i kvällstidningarnas nyhetsartiklar.

1.1.1 Madeleine McCann

Madeleine McCann, född 12 maj 2003, försvann den 3 maj 2007 från ett hotellrum i Portugal där hon var på semester med sin familj. Föräldrarna och några vänner hade lämnat Madeleine och hennes syskon sovandes i hotellrummet medan de besökte hotellets restaurang. Med jämna mellanrum tittade de vuxna till de sovande barnen, men vid ett tillfälle var Madeleine försvunnen (thedailybeast.com 2013-05-04). Det blev en stor efterlysning av Madeleine men utan resultat då hon än idag, 2014, inte har hittats (interpol.int 2013-11-08). Madeleines försvinnande blev en global nyhet och föräldrarna har i flera medier vädjat om allmänhetens hjälp; de har bland annat gjort en intervju med Oprah Winfrey, skrivit en bok om fallet samt gjort en hemsida som heter findmadeleine.com. I vår studie kommer denna händelse benämnas som ”McCann-fallet”.

1.1.2 Engla Juncosa Höglund

Det var lördagen den 5 april 2008 som Engla Juncosa Höglund, tio år gammal, försvann utanför Hedemora i Dalarna (Stjärnsund). Engla cyklade ensam från sin fotbollsträning men kom aldrig hem. Ett stort sökningspådrag genomfördes och två dagar senare greps Anders Eklund misstänkt för inblandning i hennes försvinnande. Den 13 april 2008 erkände han sig skyldig till mord. I samband med erkännandet visade han även var han gömt hennes kropp. Bevisen mot Anders Eklund bestod av fotografier som ett vittne hade lyckats ta på Anders och Engla.

Brottet mot Engla fick stor uppmärksamhet i medierna och har blivit ett av 2000-talets mest uppmärksammade kidnappningsfall i Sverige. Brottet är numera känt som ”Englamordet” vilken är den benämning som vi har valt att använda i studien (sverigesradio.se 2013-11-20).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka hur journalister i Aftonbladet och Expressen framställer människor, som inte är brottsoffer eller förövare, vid brottsändelser. Det övergripande målet är därmed att studera hur kvällstidningar vinklar händelser.

I fokus är de två medialt uppmärksammade fallen “McCann-fallet” och “Englamordet”. Vi har undersökt vilka personer som syns i nyhetsartiklar publicerade i Aftonbladet och Expressen, och hur brottsoffrens anhöriga (de närmsta släktingarna) kommer till uttryck och gestaltas.

Studiens fyra frågeställningar är följande:

- Vilka personer, utöver brottsoffer och förövare, förekommer i nyhetsartiklarna om “McCann-fallet” och “Englamordet” i Aftonbladet och Expressen?
- Hur kommer brottsoffrens anhöriga som förekommer i texten till uttryck i nyhetsartiklarna om “McCann-fallet” och “Englamordet” i Aftonbladet och Expressen?
- Hur gestaltas föräldrarna i nyhetsartiklarna om “McCann-fallet” och “Englamordet” i Aftonbladet och Expressen?
- Vilka likheter och skillnader går att urskilja i gestaltningarna mellan “McCann-fallet” och “Englamordet” i nyhetsartiklarna publicerade i Aftonbladet och Expressen?

1.3 Avgränsningar

Det är enbart nyhetsartiklar om “McCann-fallet” och “Englamordet” publicerade i Aftonbladet och Expressen som har studerats. Den avgränsningen gjordes eftersom dessa tidningar har ett driv att vilja sälja så många nummer som möjligt. De måste därför rapportera om, och vinkla historier till, sådant som säljer (Strömbäck 2009, s. 125f). I studien har ingen vikt lagts vid journalisternas arbetsprocess och därför har inga journalistintervjuer genomförts. Vi har medvetet inte lagt något fokus på specifika aspekter som exempelvis nationalitet och klass, utan undersökt alla tänkbara gestaltningar. Sådana aspekter har dock blivit synliga i materialet. Slutligen har vi valt gestaltningsteorin som den primära teorin då analysdelen främst kretsar kring hur journalister gestaltar.

1.4 Uppsatsens disposition

Under avsnitt 2. *Tidigare forskning* presenteras de studier som legat till grund för undersökningen och som går att koppla till vår studie. Fyra studier redovisas kortfattat och två stycken mer fördjupat. I det efterföljande avsnittet 3. *Teoreriska utgångspunkter* presenteras fem relevanta teorier som knyter an till den tidigare forskningen. Detta avsnitt avslutas sedan med en diskussion och sammanfattning av teorierna. Därefter redogörs material, metoder, tillvägagångssätt och metodproblem under avsnitt 4. *Material och metod*. Fortsättningsvis redovisas undersökningens analys och resultat under 5. *Resultatredovisning och analys*. Detta följs av 6. *Slutsats och diskussion* där vi ger konkreta svar på våra frågeställningar för att sedan föra en diskussion och koppla dem till den tidigare forskningen. Förslag på fortsatt forskning ges under avsnittet 8. *Fortsatt forskning*, och avslutningsvis sammanfattas hela analysen under 9. *Sammanfattning*.

2. Tidigare forskning

Forskningsområdet brottsjournalistik är stort och det finns många studier inom området. De flesta studier vi har tagit del av har gestaltning som främsta teori, och med fokus på förövaren eller offret. Övergripande är studierna mestadels kvalitativa och kommer från USA, alternativt med en anknytning till USA.

Nedan följer sex studier som vi anser relevanta för undersökningen. De fyra första som presenteras är genomförda av forskarna Constantinescu & Tedesco (2007), Moscovitz & Duvall (2011), Pollack (2001) och Gherseti (2011) och kommer återges kort. Sedan kommer vi mer utförligt presentera studier från forskarna Coleman (2011) och Davis & Kent (2013). Slutligen kommer en diskussion föras om de tidigare studier som vi återgett.

2.1 Kort sammanfattning av tidigare forskning

Constantinescu & Tedesco (2007) och Moscovitz & Duvall (2011) har gjort två amerikanska studier som tillhör vårt forskningsområde. Constantinescu & Tedescos (2007) studie ”Framing a kidnapping” fokuserar på gestaltningar inom journalistiken. Studien behandlar hur medierna rapporterade om kidnappningen av tre rumänska journalister. Studiens fokus ligger på gestaltning och innehåller fyra frågeställningar om hur olika områden gestaltades i nyheter på Internet och foruminlägg. I genomförandet av undersökningen tillämpade forskarna ett systematiskt urval för att få fram lämpliga artiklar. Sedan gjorde de en innehållsanalys av de två mest populära dagstidningarna under 75 dagar; från att händelsen kom på medieagendan tills att journalisterna

släpptes fria. En slutsats som drogs var att makro gestaltningar var dominerande, och att det fanns en hög korrelation mellan nyheter och deras foruminlägg (Constantinescu & Tedesco 2007, s. 50ff). Studien är relevant då den, liksom vår studie, är komparativ och utgår från gestaltningsteorin. Skillnaden är att denna studie undersöker olika tidningar med internet som centralt element och endast ett fall. I samma anda som Constantinescu & Tedesco (2007) fokuserar forskarna Moscowitz & Duvall (2011) studie "Every parents worst nightmare" på nyhetsbevakningen av kidnappningar. I studien undersöktes dominerande myter i medierna som har kommit att bli "mainstream" i nyhetsbevakningen, med fokus på tidsperioden 2000-2003 i USA (Moscowitz & Duvall 2011, s. 10). Med hjälp av studien kunde de urskilja ett mönster, myter om att världen är en farlig plats, gärningsmannen är alltid en främling och inte ens ett barns sovrum kan uppfattas som en trygg zon är dominerande i nyhetsbevakningen (Moscowitz & Duvall 2011, s. 7). Vi anser att studien är relevant då den, precis som vi, studerar nyhetsbevakning av kidnappningar och bilden som medierna målar upp av händelser. Vi har således utgått ifrån dessa studier i diskussionsavsnittet där vi spekulerar kring föräldrarnas status, stereotyper och gestaltningar.

Två svenska studier som gjorts på området är Pollacks (2001) och Ghersettis (2011). Till skillnad från de tidigare amerikanska studierna handlar Pollacks (2001) svenska avhandling om medierade brott, medieinnehåll, samhällsförändringar samt medier och brott i historiska perspektiv. Avhandlingens syfte är att belysa samspelet mellan medier, brottslighet och kriminalpolitik (Pollack 2001, s. 27). I avhandlingen refererar Pollack (2001) till forskaren Osborne som påstår att det längre inte är möjligt att diskutera brottslighet utan att tala om medierna, och det är inte möjligt att diskutera medierna utan att tala om brottslighet (Pollack 2001, s. 9). Vidare beskriver Pollack (2001) hur brott har blivit ett mediespektakel där aktörer som är intresserade av brott och straff, till och från, involverar sig själva. Till exempel kommunicerar kändisar med mediernas publik vid olika brotthändelser för att framstå i god dager (Pollack 2001, s. 13). Vi anser att avhandlingen är till hjälp för att förstå sambandet mellan brott och medier. Ghersetti (2011) belyser istället de kriterier som påverkar nyhetsprocessen och hänvisar flitigt till journalistundersökningen 2011. I denna undersökning visade det sig att 85 procent av journalisterna som deltog tycker att nyheter som intresserar många människor är det viktigaste kriteriet. Vidare påvisade undersökningen att journalister tycker att händelser som publiken vill få kännedom om, det vill säga har ett kommersiellt värde, har ett högre nyhetsvärde än de nyheter som publiken bör ha kännedom om (Ghersetti 2011, s. 47ff). Journalistundersökningen 2011 visar att nyhetsvärdering är viktigt eftersom publikens betydelse ständigt ökar av olika anledningar.

Exempelvis är publiken inte en homogen grupp då den är aktiv; internet och sociala medier har skapat möjligheter för vem som helst att producera nyheter (Ghersetti 2011, s. 52f). Texten är relevant då en av de viktigast utgångspunkterna i vår undersökning är nyhetsvärdering. Vi använder oss således av Pollacks teori om mediaspektakel och Ghersettis argumentation om nyhetsvärdering både i analysdelen och diskussionen.

2.2 Fördjupning av tidigare forskning

Colemans (2011) och Davis & Kent (2013) är tre amerikanska forskare som gjort studier vi anser extra betydande för vår undersökning. Colemans (2011) studie ”Journalist moral judgment about children” fokuserar på journalisters moraliska bedömningar, och studieobjekten är amerikanska journalister. Huvudfrågan är om journalisterna skiljer på sina moraliska bedömningar vid händelser som inkluderar barn till skillnad från vuxna. Den centrala teoribildningen för studien är ”moral development theory” som hjälper oss att förstå etiska beslutsfattanden och hur människor utvecklar sin förmåga att göra mer avancerade moraliska bedömningar. Studien har en experimentell design där samtliga deltagare fick läsa om fyra olika händelser. Ena hälften inkluderar barn och andra vuxna. Ordningen på händelserna roterades, så att de händelser som handlade om barn presenterades lika många gånger som de om vuxna. Viktigt att poängtera är att hälften av deltagarna läste om barnen och andra hälften om vuxna (Coleman 2011, s. 260ff). Resultatet av studien visar på att journalisterna tyckte att barn ska skyddas när det kommer till frågor kring privatliv och elände i samhället, medan de ska vara mindre ansvariga än vuxna i maktfrågor. Journalisterna undanhöll dock inte tillräckligt många fotografier av barn för att kunna verifiera hypoteserna som ställdes i undersökningen. Slutsatsen är därför att journalisterna i princip har samma moraliska bedömning för både vuxna och barn (Coleman 2011, s. 265f).

Det är intressant att referera till studier kring moraliska bedömningar och hur journalister förhåller sig till händelser som involverar barn då vår studie handlar om ”Englamordet” och ”McCann-fallet”. Vårt fokus ligger främst på gestaltningar medan denna studie undersöker journalisters moraliska tänk vid nyhetsrapportering.

Davis & Kents (2013) studie ”Journalism Ethics in a Global communication era: the framing journalism perspective” föreslår att både journalistiken och journalistutbildningar ska utgå ifrån och bygga på gestaltningsteorin och undersökningar, det vill säga gestaltningsjournalistik. Teoribildningen innebär en integration av gestaltningsteorin och resultatet av undersökningar i nyhetsproduktion. Studien grundar sig på att journalister påstår att de är professionella och vet hur

man producerar korrekta, balanserade och objektiva nyheter, vilken utgör kärnan i nyhetsproduktionens utformning (Davis & Kent 2013, s. 71). Jay Rosen, en av upphovsmännen till det offentliga journalistiska tillvägagångssättet, menar dock att inramning i nyhetsproduktion är ofrånkomlig. Han menar att journalister jämt och ständigt ”ramar in” nyheter utan att reflektera kring varför. Det som då är intressant i sammanhanget är vilken specifik inramning som driver dessa berättelser och idéer? Och hur ska man positionera studieobjekten (Davis & Kent 2013, s. 77)?

I studien har både kvantitativa och kvalitativa metoder tillämpats och gett liknande resultat. De visar i korta drag att gestaltningar i nyhetsproduktion har en central roll för hur människor förstår och minns en nyhet, samt hur de påverkas av nyheter i sina vardagliga beslutsfattanden och handlingar. Vidare visar resultaten på allvarliga begränsningarna av traditionella produktionsmetoder. Exempelvis är det inte möjligt att inkludera tillräckligt mycket objektivitet i nyheterna (Davis & Kent 2013, s. 72f). Vi finner studien intressant då vi också skriver om gestaltningsteorin som främsta teoribildning och strävar efter att ringa in fenomenet. Studierna skiljer sig dock, eftersom vår omfattar gestaltningsteorin i svensk rapportering och denna på en global nivå. I diskussionsavsnittet reflekterar vi kring exkludering/inkludering i nyhetsrapporteringen där Davis & Kents studie har varit ett stöd.

2.3 Diskussion kring tidigare forskning

Det har funnits begränsat med svensk forskning, svenska perspektiv och exempel. De främsta studieobjekten i artiklarna vi studerat är brottsoffer eller förövare och behandlar kidnappningar och nyhetsproduktion. De främsta teoribildningarna är gestaltningsteorin, objektivitet, moraliska bedömningar, etik och gatekeeping. Vidare är det övergripande komparativa studier som behandlas, exempelvis Colemans (2011) studie där barn jämfördes med vuxna och i Constantinescu & Tedesco (2007) studie där man jämförde olika tidningar med varandra. I vissa studier har det funnits tre till fyra frågeställningar och ibland delfrågor, medan andra har varit referenser till tidigare studier och forskares resonemang (jmf Pollack). Slutligen har de flesta studierna vi tittat på en kvalitativ inriktning.

Då alla undersökningar är olika kommer forskarna självklart fram till olika slutsatser, dock kan vi se en röd tråd; medierna har en central roll i att ge information och bilda allmänhetens syn på händelser/nyheter. De som är ansvariga för denna syn är därför journalisterna som faktiskt skriver nyhetsartiklarna, och resultaten kring deras bedömningar i valet av rapportering blir A och O.

Gestaltningarna och de moraliska bedömningarna är centrala vilka flera studiers resultat visar på, exempelvis i Moscowitz & Duvall (2011) studie. Viktigt att poängtera är att samma händelse gestaltas olika beroende på mediekanal och hur journalisten väljer att gestalta. Allt detta återkopplas, på ett eller annat sätt, till fenomenet gestaltning.

Avslutningsvis, i den tidigare forskningen har vi uppmärksammat ett gap. Det finns begränsad forskning som fokuserar på anhöriga till brottsoffren, och omfattande som fokuserar på brottsoffren och/eller förövare. Vår studie kommer därmed bidra med ny kunskap till forskningen då vi har riktat in oss på anhöriga som de primära studieobjekten.

3. Teoretiska utgångspunkter

I avsnittet presenteras först studiens centrala teorier. Dessa valdes ut efter att vi studerat forskningsfältet brottsjournalistik och sett vilka teorier som är mest förekommande. Därefter kommer en diskussion om teoriernas förtjänster och brister att föras. Tillsist presenteras en kort sammanfattning av teorierna, samt hur de ska tillämpas i studien.

3.1 Gestaltningsteorin

Det finns flera forskare som har sin egen definition av *framing theory*, exempelvis Robert M. Entman (1993) och Erwing Goffman (1974). Vi utgår dock från en svensk forskares definition, Jesper Strömbäck (2009). Han menar att det engelska begreppet framing theory är synonymt med gestaltningsteorin. Vi har även i tidigare forskning noterat att andra forskare använder benämningen *inramning*. I vår studie är dessa begrepp synonyma med varandra.

“Gestaltningsteorin hävdar att nyheterna, genom att framhäva vissa aspekter av ett problem snarare än andra, kan få människor att tänka på väldigt olika sätt när de funderar över frågor och bildar sig åsikter om dem” - Vincent Price (Strömbäck 2009, s. 121).

Gestaltning handlar således om karaktärsdrag som exempelvis ansvarsfull, vacker, känslsam, sorgsen och hoppfull. Det är ofrånkomligt och krävs, mer eller mindre, i all kommunikation eftersom den ger nyheter ett sammanhang. “Verktygen” som journalisten använder är därmed specifika ordval, vinklar, betoningar, perspektiv och så vidare (Strömbäck 2009, s. 119ff). Gestaltningar är både medvetna uttryck och uttryck för sådant som kan tas för givet. När

journalisten väljer att betona “Hon var en ansvarsfull mamma” är det ett medvetet uttryck, medan “Läkarparet bodde på lyxhotell” gör att läsaren förstår att denna familj tillhör överklassen även om det inte skrivs ut (Strömbäck 2009, s. 124). Fortsättningsvis betonar Strömbäck (2009) att gestaltningsteorin uppmärksammar bilden som medierna framställer av en händelse; vilken verklighet som målas upp och presenteras för mottagarna, och hur detta påverkar deras uppfattningar.

Således bör gestaltningar i nyhetsrapporteringen ses som rekonstruktioner av verkligheten och inte som den “rätta” sanningen. Det finns exempelvis ingen forskning som stödjer hypotesen att nyheter skulle vara en spegelbild av verkligheten, utan nyheterna förmedlar den verklighetsbild som journalisten valt att presentera. Det går med andra ord inte att sätta ett likhetstecken mellan nyheter och verklighet (Strömbäck 2009, s. 120). Dock har journalisters gestaltningar betydelse eftersom vi läsare väljer att ta del av den verklighet som presenteras i tidningar som Aftonbladet och Expressen (Strömbäck 2009, s. 127). Samtliga tidningsläsare håller troligtvis inte med om alla skrivelser men tar ändå del av den, och påverkas av det som står. Vi har därför valt att luta oss mot denna teori. Den har hjälpt oss att med kritiska ögon studera nyhetsartiklarna och urskilja de gestaltningar som förekommer. Vi har kunnat analysera och granska upplägget, ordvalet, perspektiven, betoningarna med mera. Teorin har ständigt funnits i bakhuvudet under studiens gång, och därmed skapat en röd tråd genom arbetet. Vidare har den präglat analysdelens struktur där vi valt att presentera resultatet och analysen efter de teman som har funnits i artiklarna, samt betonat de uttryck som gestaltningsteorin (i sin beskrivning) förespråkar.

3.1.1 Medielogik

Medielogik är ett centralt begrepp inom medieforskningen då man vill förklara mediernas nyhetsutbud. Trots att det finns olika förklaringar och definitioner på vad begreppet innebär, menar dock de flesta att medielogik sammanfattar den arbetslogik som medierna har. Med andra ord; mediernas nyheter och metoder (en händelse som passar mediernas sätt att arbeta bedöms lättare som nyhetsmässig), nyhetens format samt mediernas sätt att berätta och fånga publikens uppmärksamhet. Med format menas hur väl en nyhet anpassas till mediernas formspråk (Johansson 2008, s. 9f).

Vidare använder sig medierna av olika berättartekniker vid utformningen av nyheter. Exempel på sådana är konkretion, personifiering och stereotypisering. För att påvisa att personifiering (man skriver om en konkret person istället för en abstrakt massa) är en återkommande berättarteknik för

just journalister refererar Strömbäck (2009) till *Hot på agendan*-undersökningen. Undersökningen visar att 80 procent av Aftonbladet och Expressens förstasideartiklar kännetecknas av en hög grad av personifiering (Strömbäck 2009, s. 177f). Detta är ett exempel på varför medielogiken är en relevant teoretisk utgångspunkt för studien

3.1.2 Storytelling

Storytelling tillämpas av flera anledningar. Till exempel används storytelling för att gestalta eller förklara en händelse, skriva berättelser som berör, ge liv åt fakta eller synliggöra värderingar och ”bevisa” ett påstående (Heijbel 2010, s. 28, 135, 140). “Storytelling är en slags dialog, byggd på relationen man får med lyssnaren eller läsaren” (Heijbel 2010, s. 92).

Grunden för storytelling är att det emotionella vanligtvis är starkare än det logiska. Vidare ska storytelling ha en betydande poäng, i kvällstidningar ska journalisten sikta mot hjärtat och inte hjärnan; rapporteringen ska inte innehålla för många siffror och fakta. Journalisten ska med andra ord skriva berättelser som höjer värdet på produkten, i detta fall kvällstidningen, men även reflektera över vad läsaren bör känna och tycka. Slutligen lockar och säljer emotionella berättelser vilket gör storytelling till ett säljande koncept (Heijbel 2010, s. 92). Samtliga exempel är anledningarna till att storytelling är en relevant teoretisk utgångspunkt för studien.

3.2 Nyhetsvärdering

“En bra nyhet är något som angår människor, eller som vi bedömer angår människor” (Johansson 2008, s. 27).

Nyhetsvärdering är en central utgångspunkt som behandlar journalisternas redaktionella arbetsprocesser och hur potentiella nyheter värderas i medierna (Strömbäck 2009, s. 167). Fokus ligger på hur man väljer ut en nyhet, vilka journalister och fotografer som ska jobba med nyheten, vilka nyheter som ska hamna på löpet och första sidan samt väljer man vilka nyheter som ska få stor plats och vilka som blir en notis (Andersson-Ek, Andreasson & Edwardson 1998, s. 14).

Nyhetsvärdering handlar även om vad en händelse ska innehålla för att den från första början ska anses nyhetsmässig. För att avgöra detta finns i princip två stycken grundläggande föreställningar: vad publiken vill ha och vilken nyhet man anser att publiken bör ta del av, och inte minst vad man anser att publiken inte bör få veta någonting om (Johansson 2008, s. 7). Fortsättningsvis har studier visat att en händelses betydelse för läsarna ses som ett nyhetskriterium (Johansson 2008, s.

8). Johansson (2008) exemplifierar detta genom att beskriva hur politik och ekonomi är områden som anses allmänt viktiga, medan brott och olyckor antas intressera läsarna (Johansson 2008, s.

8). Slutligen poängterar Hvitfelt (2003) att nyheter som berör olyckor eller brott, innehåller negativa inslag eller har ett litet geografiskt och/eller kulturellt avstånd har större chanser att ses som nyhetsmässiga, samt större chans att hamna på löpet och förstasidorna (Hvitfelt 2003, s. 20).

I en undersökning som gjorts vid institutionen för Journalistik, Medier och Kommunikation vid Göteborgs universitet (JMG) frågade man olika journalister vilka faktorer som bedömdes vara avgörande för nyhetsvärderingen. Tabellen nedan visar vad journalisterna svarade.

Intressant för publiken	88
Händelsen handlar om viktiga personer	84
Händelsen är sensationell och oväntad	94
Händelsen intresserar många människor	84
Händelsen är dramatisk och spännande	91
Viktigt för publiken	50
Händelsen ökar människors insikt och kunskap om omvärlden	28
Händelsen gör människor medvetna om missförhållanden i samhället	54
Händelsen har konsekvenser för människors vardagsliv	67

Kommentar: tabellen är omarbetad efter Ghersetti, 2007, sid. 98.

Via tabellen ovan kan vi se att journalisterna i undersökningen ansåg att läsarnas intresse var en viktigare faktor jämfört med en händelse som hade en betydelse/var viktig för läsaren (Johansson 2008, s. 26). Ytterligare orsaker som kan påverka nyhetsvärderingen är lagstiftning, etiska regler och journalistens egna åsikter (Johansson 2008, s. 7f).

Slutligen, även då det finns stora skillnader mellan olika redaktioner vad gäller nyhetsvärdering dominerar ändå likheterna. Nyheterna ska i grund och botten vara intressanta, viktiga, betydande, avvikande, samt ska de beröra läsarna (Johansson 2008, s. 27).

3.2.1 Moraliska och etiska värderingar - pressetiska lagarna

Moral och etik är två begrepp som går hand i hand. Filosofen Kant beskriver moral som de handlingssätt och vanor man eftersträvar (ne.se/moral). I en moralisk bedömning läggs vikt vid

vad som är rätt respektive fel, vilka karaktärsdrag som är goda respektive onda, vad är en plikt och vad är en rättighet. Vidare grundar sig etik på fakta och normer/värderingar (ne.se/etik).

Inom journalistiken pratar man om en specifik etik, så kallad pressetik. Inom pressetiken finns två grenar, pressens yrkesregler och pressens publicitetsregler. Publicitetsreglerna innehåller sex punkter som journalister uppmanas följa; ge korrekta nyheter, vara generös med bemötanden, respektera den personliga integriteten, vara varsam med bilder, hör båda sidorna och vara försiktig med namn (Falkheimer & Leijonhufvud 2002, s. 23). Pressetiken är viktig då det inom journalistiken kan uppkomma svåra situationer där etisk vägledning behövs (Axberger 1994, s. 14). Exempelvis, vad ska/ska inte journalisten skriva om?

3.3 Diskussion och sammanfattning av teoretiska utgångspunkter

Genom att använda gestaltning skapar journalisten ett sammanhang och målar upp en bild för oss läsare. Denna bild ska vara lätt att tolka och ge oss förståelse kring en händelse, vilken är en av gestaltningens förtjänster. Det är dock endast journalistens gestaltning och vinkling av händelsen vi tar del av, det vill säga inte myntets alla sidor. Det kan bidra till att den "sanning" vi tror oss veta är den "sanning" som journalisten har valt att presentera för oss, vilken är faran med gestaltning. Medielogik och storytelling är två andra journalistiska verktyg som också gör det lättare för läsarna att få förståelse kring en händelse. Men genom att journalisten förenklar, dramatiserar, konkretiserar, personifierar och stereotypiserar får läsarna ändå inte en "sann" helhetsbild av händelsen utan endast den bild som journalisten valt att ge oss.

Förtjänsten med nyhetsvärdering är att det finns riktlinjer för vilka nyheter som bör komma upp på agendan och vilka som bör bortprioriteras. Det gör det enkelt för samtliga tidningar och journalister att till en viss grad använda sig av samma urvalsprocess. Bristen är att det alltid, på ett eller annat sätt, blir ett subjektivt val eftersom journalister kan uppfatta olika när det kommer till vad som räknas som en intressant nyhet. Till exempel prioriterar inte dagstidningar och kvällstidningar likadant i frågor som vilka händelser har nyhetsvärde, och vad är aktuellt just nu?

Inom journalistiken utgör moral och etik en viktig del, och pressetiken är ett centralt ramverk. Pressetikens förtjänst är således att den sätter gränser för hur journalisten rapporterar. Hur hemsk eller fel en händelse än må vara måste journalisten ta hänsyn till de pressetiska lagarna och exempelvis inte hänga ut personer med namn som ännu inte är dömda, samt tänka till en extra

gång vid rapportering om barn. En brist med pressetiken är dock att den inte alltid har tillräckligt konkreta gränser. Ibland är det en hårfin linje mellan vad som är "tillåtet" och "otillåtet" för journalister att rapportera om; vad är moraliskt och etiskt rätt?

Sammanfattningsvis har samtliga teoretiska begrepp som presenterats varit viktiga i analysarbetet. De har hjälpt oss att få en djupare förståelse om hur Aftonbladet och Expressen gestaltade föräldrarna i "McCann-fallet" och "Englamordet". Gestaltningsteorin har därmed hjälpt oss att få ett grepp om hur journalister går tillväga i utformandet av nyhetsartiklar, vilket behövdes för att genomföra analysen. Vi har även fått en djupare förståelse för journalistikens gestaltningar genom att tillämpa begreppet medielogik; kunskap om journalisters berättartekniker. Ytterligare är storytelling ett centralt begrepp eftersom kvällspressen är känd för överdriven vinkling och smaskiga berättelser/dramatiseringar. Utöver gestaltningsteorin är även nyhetsvärdering relevant; att förstå hur kvällspressen prioriterar är betydande för vår analys. I vår analys behövde vi ha i åtanke vilka som syntes i texten och hur man gestaltade dem. Till exempel, varför förekommer just dessa personer i rapporteringen? Vidare är det viktigt att ha de pressetiska lagarna i åtanke; hur många av brottsoffrens kompisar kommer exempelvis till uttryck, finns det någon skillnad, och i så fall vilken? Kan det bero på ålderskillnaden?

4. Material och metod

Nedan följer en redovisning av studiens material och metod. Avsnittet börjar med en presentation av urval och material, urvalsmetod samt motivering till urval. Därefter presenteras studiens tillämpade metod, tillvägagångssätt och metodproblem.

4.1 Urval och material

De två brott som studerats i undersökningen är "McCann-fallet" och "Englamordet". Materialet har bestått av nyhetsartiklar publicerade i kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen. Urvalet av nyhetsartiklar gjordes utifrån två olika tidsspann. I "McCann-fallet" är detta tidsspann en månad efter hennes försvinnande och i "Englamordet" är det åtta dagar.

Materialet består sammanlagt av 20 nyhetsartiklar (se appendix). Den ena hälften handlar om "McCann-fallet" och den andra om "Englamordet". Vidare är fem stycken nyhetsartiklar från varje fall publicerade i Aftonbladet respektive Expressen. Vi behövde ett omfattande material för att kunna svara på våra frågeställningar och därmed uppnå vårt syfte.

4.1.1 Urvalsmetod

I studien har ett målstyrt urval tillämpas, det vill säga ett icke-sannolikhetsurval. Bryman (2011) beskriver att målstyrda urval är lämpliga för kvalitativa undersökningar eftersom man då gör ett urval av nyhetsartiklar utifrån forskningsfrågorna (Bryman 2011, s. 39ff). Ett målstyrt urval blev därmed vår urvalsmetod då målet var att få fram relevanta svar. Således, genom att göra ett målstyrt urval minimeras risken att frågeställningarna inte kan besvaras, och vi undviker att få med för korta artiklar alternativt artiklar utan uttalanden/citat i urvalet.

4.1.2 Motivering till kvällstidningar

Vi valde att studera kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen då de har många läsare och ett driv att sälja många nummer. De måste därför rapportera om, och vinkla historierna till sådant som säljer (Strömbäck 2009, 125f). Medier som är beroende av lösnummer har en starkare tendens att välja nyheter som attraherar publiken än dagstidningar som är prenumerantbaserade (Johansson 2008, s. 8). Kvällstidningar lägger därför stort fokus på ämnen som lockar många läsare, exempelvis brott, olyckor och katastrofer (Strömbäck 2009, 174). Hvitfelt (2003) poängterar även att överdriven vinkling är vanligt i nyhetsrapporteringen och då framför allt i kvällstidningar (Hvitfelt 2003, s. 20).

4.1.3 Motivering till val av brottshändelser

“McCann-fallet” och “Englamordet” är två mycket uppmärksammade kidnappningsfall i Sverige, vilken är anledningen till att de är intressanta att studera. Brotten inträffade också tidsmässigt nära varandra. Slutligen, den övergripande information som allmänheten har om “McCann-fallet” och “Englamordet” kommer från journalisters gestaltning av brotten; vi tar del av nyheter via våra svenska medier.

4.1.4 Motivering till tidsspann

De första gestaltningarna av brott är de som sätter “agendan” för hur människor fortsättningsvis reflekterar kring dem och är därmed en viktig faktor för den uppfattning som allmänheten får. Vårt intresse låg därför på de första gestaltningarna kring “McCann-fallet” och “Englamordet”. En motivering till tidsspannen är att Englas förövare togs fast efter endast åtta dagar, medan Madeleines förövare ännu inte är gripen. Den andra motiveringen är att det fanns fler nyhetsartiklar om ”Englamordet” än ”McCann-fallet” och för att då få en rättvis fördelning av materialet behövde ”McCann-fallet” ett bredare tidsspann.

4.2 Metod

Studiens metod är en strukturell textanalys med interpersonell struktur. Den kompletteras även med en komparativ textanalys då vi jämför två fall, "McCann-fallet" och "Englamordet".

“Den strukturella analysens syfte är att ge en mångsidig beskrivning av en texts språkliga, innehållsliga och sociala struktur mot bakgrund av dess kontext” (Hellspång 2001, s. 61). Vårt fokus har därmed legat på hur texten är uppbyggd, vilka kontexter som förekommer, språk och ordval och textens komposition (Hellspång 2001, s. 62ff). Den interpersonella strukturen är en del av textanalysen och behandlar attityder och ramverk. Fortsättningsvis, utifrån den interpersonella strukturen har vi studerat relationen mellan texten och mottagare, samt de attityder, värdeord och känslouttryck som finns i texten (Hellspång 2001, s. 66f).

Vidare är den komparativa analysen vårt komplement till det interpersonella perspektivet då vi valt att jämföra två brottshändelser med varandra. Genom denna har vi analyserat vilka likheter och skillnader som går att urskilja fallen sinsemellan (Hellspång 2001, s. 78f).

4.2.1 Tillvägagångssätt

Efter att urvalet hade genomförts påbörjades analysarbetet. Vi började med att läsa igenom samtliga 20 nyhetsartiklar. Vi markerade vilka personer som förekom i artiklarna, samt noterade om de förekom via pratminus och/eller återberättanden. Därefter studerades materialet utifrån den interpersonella strukturen där vikt lades vid attityder, värdeord, känslouttryck och relationer. Vi har anammat sådana faktorer eftersom de har haft betydelse för relationen mellan text och läsare, vilket även författarna Hellspång och Ledin (1997) poängterar. De beskriver samtliga exempel som det *sociala* i texten och menar att relationen skapas genom, exempelvis vad läsarna har för åsikter angående brottshändelserna och hur det påverkar deras åsikter kring dem (Hellspång & Ledin 1997, s. 158, 169). Viktiga attityder som vi fokuserat på i artiklarna är *engagemang* och *hoppfullhet*. Dessa attityder har gått att urskilja genom att vi har sökt efter ordval som indikerar på föräldrarnas inställning till brottshändelserna, och hur de har valt att tackla dem. Till exempel har, antagligen, religiösa läsare en liknande uppfattning som Madeleines föräldrar (troende katoliker) gällande hur trauman ska bearbetas, medan ateister troligtvis får det svårare att identifiera sig med det religiösa handlingssättet (se avsnitt 5.4.4).

I samband med ovanstående beskrivning kommer vi in på de studerade värdeorden och känslouttrycken, vilka Hellspång och Ledin (1997) uttrycker är en bidragande faktor till

samhörighet mellan text och läsare (Hellspong & Ledin 1997, s. 169). Värdeord som vi har fokuserat på är exempelvis *förkrossad*, *söndergråtna ögon*, *förstörd*, *förtvivlad* vilka också bidrar till relationen. Sådana ordval har i sin tur (enligt oss) indikerat på *sorg* och *trauman*. Därför har en central fråga i studien varit ”Vilka värdeord kan läsaren identifiera sig med, och vilka inte”? (Hellspong & Ledin 1997, s. 170). Vidare, genom att vi har analyserat sådana aspekter har vi sedan kunnat dra slutsatser kring vilka roller som fördelas i artiklarna och vad de har fått för betydelse i respektive fall. Till exempel lade vi märke till i analysarbetet att *läkarparet* var en mycket förekommande benämning för Madeleines föräldrar, och att den benämningen både gav dem roller och indikerade på positiva egenskaper som *välutbildade* och *hög status* (värdeord), med andra ord egenskaper som vi ofta förknippar med läkaryrket.

Fortsättningsvis studerade vi relationen mellan de personer som förekom i artiklarna, exempelvis ”Hur återspeglas föräldrarnas relationer?” och ”Framgår relationerna som bra eller dåliga i rapporteringen”? Därefter lades fokus på hur journalisten valde att rama in ”McCann-fallet” och ”Englamordet” genom att utgå från frågor som ”Hur byggs artiklarna upp från rubrik till brödtext?” och ”Hur använder journalisten sig av storytelling och medielogik?”.

Ovanstående ”teman” (attityder, värdeord och så vidare) markerades och därefter sammanställdes fallen var för sig. Samma procedur upprepades ett flertal gånger för att inte missa några viktiga detaljer. Mycket fokus lades på dessa, eftersom de har hjälpt oss att analysera och få ett grepp om relationen mellan text och läsare. Vidare, när analysarbetet blev klart svarade vi på frågeställningarna i kronologisk ordning, vilket innebär att analysen avslutades med att fallen jämfördes med varandra.

Slutligen, resultatredovisningen har en tematisk struktur med frågeställningarna som huvudrubriker. För att analysen skulle få en tydlig struktur fick varje frågeställning även underrubriker, exempelvis har frågeställning tre underrubrikerna ”5.3.1 Kate McCann” och ”5.3.2 Carina Höglund”. I underrubrikerna har analysen sedan sammanställts via de teman (se ovan) som hittats. Dessa teman ligger inom ramen för våra teorier och metoder.

4.3 Metodproblem

Nedan presenteras vår studies metodproblem och hur vi har hanterat dem.

4.3.1 Tillförlitlighet

Inom den kvalitativa forskningen är begreppet tillförlitlighet centralt. Det består av fyra kriterier; trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman 2011, s. 354).

Trovärdighet är motsvarigheten till intern validitet. Kriteriet handlar om, i korta drag, en garanti av att forskningen är korrekt utförd och att resultaten överensstämmer med den sociala verklighet som studerats (Bryman 2011, s. 354). För att vår studie ska uppnå trovärdighet kommer vi ha ett brett urval av nyhetsartiklar för att samla in så många uttalanden och gestaltningar som möjligt. Vidare är överförbarhet motsvarigheten till extern validitet. Kriteriet lägger fokus på det kontextuella och på de betydelsefulla aspekterna av den sociala verkligheten som studerats. Kriteriet uppnås genom en fyllig redogörelse, och därefter kan man bedöma om resultaten är överförbara till exempelvis en annan miljö (Bryman 2011, s. 354f). För att vår studie ska uppnå överförbarhet har vi tillämpat teorier och metoder som går att använda vid liknande analyser av brottshändelser.

Pålitlighet är motsvarigheten till reliabilitet. Kriteriet förutsätter ett granskande synsätt inom forskningen, exempelvis en fullständig redogörelse av forskningsprocessens faser. Kriteriet förutsätter även att forskaren bedömer kvaliteten av de procedurer som valts ut (Bryman 2011, s. 354f). Vår studie kommer uppnå pålitlighet då vi utgått från de teorier och metoder som presenterats, samt har en transparent redogörelse av undersökningens alla faser. Till exempel har vi använt citat och utdrag ur artiklarna i analysen.

Slutligen, möjligheten att styrka och konfirmera är motsvarigheten till objektivitet. Det innebär att alla forskare måste intyga att de har agerat i god tro, och poängtera att fullständig objektivitet inte existerar i samhälllig forskning. Det innebär även att garantera att man som forskare inte låtit personliga värderingar påverka sig utförandet, resultaten eller slutsatserna (Bryman 2011, s. 354f). Då vår studie är en kvalitativ undersökning är vi medvetna om att den är svår att replikera eftersom vi studerar texten utifrån vårt perspektiv. Det är därför inte givet att andra forskare skulle få ett likadant resultat som vår studie. Dock skulle vissa frågeställningar kunna få samma svar, exempelvis vilka personer som förekommer i texten. Vi har försökt att vara neutrala så att andra forskare (med samma bakgrund som oss) skulle kunna tolka texten på samma sätt, och då komma fram till ett liknande resultat.

5. Resultatredovisning och analys

Nedan följer en resultatredovisning och analys baserad på våra frågeställningar. Resultatdelen följer en kronologisk ordning.

5.1 Personer, utöver brottsoffer och förövare, som förekommer i nyhetsartiklarna

I detta avsnitt kommer vi redogöra för vilka personer, utöver brottsoffer och förövare, som förekommer i nyhetsartiklarna. Vi kommer börja med att presentera de anhöriga till offren, därefter vilka vittnen, frivilliga letare, källor och medier som förekommer i texterna. Slutligen presenteras talespersoner, experter och övriga aktörer.

5.1.1 Anhöriga

De familjemedlemmar som förekommer i nyhetsartiklarna om “McCann-fallet” är Madeleines föräldrar Gerald (Gerry) McCann och Kate McCann, samt syskonen Sean och Amelie McCann. Övriga anhöriga som förekommer i texten är farmor Eileen, morfar Brian Healy och moster Trish Cameran.

De familjemedlemmar som förekommer i nyhetsartiklarna om “Englamordet” är Englas mamma Carina Höglund, Englas pappa, farmor och syster. Vidare refererar man till det samlade begreppet *Englas familj*.

5.1.2 Vittnen, frivilliga letare, källor och medier

I nyhetsartiklarna om “McCann-fallet” förekommer; Paul Luckman (chefredaktör för den engelskspråkiga tidningen The Portugal News), Madeleine Luckman (utfäst en belöning för den som hittat Madeleine), källa till Daily Express, Daily Star, Daily Mail, Tidningen Correio da Munha, brittiska tidningar, Aftonbladet samt en person som flera gånger har träffat paret McCann.

I nyhetsartiklarna om “Englamordet” förekommer; Fredrik Swahn (musikalartist och Englas bästa kompis pappa), Jean-Pierre Liss (bybo i Stjärnsund), Mattias Larsson & Roger Lundgren (frivilliga letare), Jan-Ivar Johansson (ägare av lanthandeln i Stjärnsund), krogägaren (för den restaurang där 42-åringen åt lunch), närstående till 42-åringen och Expressen.

5.1.3 Talespersoner, experter och övriga aktörer

I nyhetsartiklarna om "McCann-fallet" förekommer; Mark McCarrick (hotellchefen på Ocean Club), David Hopkins (direktör på Ocean Club), Polisen (brittiska polisen, portugisiska polisen, Interpol, Europol, Europeiska polisbyrån), präster i Praia da Luz, Påven Benedictus, Åsa Landberg (psykolog på Rädda Barnen).

I nyhetsartiklarna om "Englamordet" förekommer; Eva Larsson (rektor för Englas skola), Mikaela Larm (Englas fritidsledare), skolkamraterna, Sven-Åke Petters (polisens presstalesman), Niklas Lång (präst), svenska ambassaden (i Spanien) och Jan Kyrö (advokat till den misstänkte 42-åringen).

Sammanfattningsvis, i båda fallen är det många röster som hörs och många personer som återberättas vilket bidrar till konkretion i nyhetsartiklarna. Att det är många röster som hörs påvisar att det finns flera roller och olika relationer i fallen, exempelvis förekommer både personer som känner de drabbade men även utomstående. Dessa personer går in i rollen som auktoriteter där de representerar (exempelvis) sin organisation. I "Englamordet" finns det även en person som både har rollen som vän till Carina och musikalartist (auktoritet). En intressant roll som förekommer i "McCann-fallet" är påven Benedictus. Han har rollen som religiös företrädare men även som "guide" i Kate och Gerry McCanns sorgearbete.

Slutligen, en skillnad som finns är att rapporteringen om "Englamordet" befinner sig på en nationell nivå medan "McCann-fallet" befinner sig på en global nivå. Till exempel uttrycker Gerry McCann att kidnappningen av hans dotter har berört människor över hela världen. Detta skapar en gemenskap (relation) då Gerry beskriver världen som en enhet.

5.2 Hur brottsoffrens anhöriga som förekommer i texten kommer till uttryck i nyhetsartiklarna

Nedan följer en beskrivning på hur Madeleine McCanns och Engla Juncosa Höglunds anhöriga kommer till uttryck i nyhetsartiklarna. Avsnittet är uppdelat i föräldrar och övriga anhöriga.

5.2.1 Mammorna Kate och Carina

Både mamma Kate och mamma Carina kommer till uttryck i nyhetsartiklarna genom pratminuter och återberättanden. För att precisera skillnaderna har vi två exempel på

vardera. Exempel på ett återberättande från Kate McCann är “Någon har tagit min flicka, skrek mamman efter den fasansfulla upptäckten” (Expressen 2007-05-05). Och ett exempel på pratminus är - “Madeleine behöver oss” (Aftonbladet 2007-05-08). Exempel från Carina Höglund är “Försvunna Englas mamma har inte gett upp” och “Jag förstod direkt att något var fel. Jag gick ut och började leta. Jag letade i nästan två timmar. Sedan såg jag cykeln” (Aftonbladet 2008-04-07).

5.2.2 Papporna

Vad gäller brottsoffrens pappor kommer Gerry McCann till uttryck genom både pratminus och återberättanden, medan Englas pappa endast kommer till uttryck genom det sistnämnda. Ett exempel på ett pratminus från Gerry McCann är “det går inte att beskriva den ångest och rädsla vi upplever just nu” (Aftonbladet 2007-05-05). Och exempel på ett återberättande är “(...) Gerry, som är djupt troende katolik, har vänt sig till sin tro dessa dagar för att få hjälp med allt det svåra de måste gå igenom” (Aftonbladet 2007-05-31). Ett exempel på hur Englas pappa återberättas genom mamma Carina är “Han var chockad över det som hänt” (Aftonbladet 2008-04-10).

5.2.3 Övriga anhöriga

Madeleine McCanns småsyskon, tvillingarna Sean och Amelie 2 år, förekommer genom återberättanden. Exempelvis genom ett återberättande av farmor Eileen McCann, “det var svårt att höra dem fråga var hon var”, “Amelie ser Madeleine på tv och blåser slängkyssar till henne” (Expressen 2007-05-21).

Englas syster kommer inte till tals själv, utan nämns en gång genom ett uttalande av bybon Fredrik Swan, “min yngsta dotter Isabella är hemma hos Englas syster” (Aftonbladet 2008-04-07). Vidare kommer Englas familj till tals genom återberättanden. Exempelvis, “(...) Englas familj har slagit sönder alla vardagsrutiner. De försöker sova lite, försöker äta” (Expressen 2008-04-10). I vissa nyhetsartiklar kommer Kate och Gerry McCann till uttryck som ett par. Ett återberättande om dem är “För Kate och hennes man Gerry, 38, har det nu gått nio dagar av oro, förtvivlan och hemska tankar om vad som kan ha hänt Madeleine” (Expressen 2007-05-12). Vidare finns det även uttalanden då en förälder pratar för fler än sig själv, exempelvis för hela familjen alternativt den andra partnern. Ett exempel från “McCann-fallet” är när Gerry McCann uttrycker “Allt stöd vi får är fantastiskt och ger oss styrka. Det hjälper verkligen” (Aftonbladet 2007-05-22). Ett exempel från “Englamordet” där Englas mamma representerar fler personer än sig själv är via

uttalandet “Ni ska veta att vi behöver det här - jag skulle aldrig ha klarat det själv” (Expressen 2008-04-12).

Fortsättningsvis förekommer Madeleine McCanns farmor Eileen McCann, morfar Brian Healy och moster Trish Cameron i texterna via pratminus. Till exempel kommer Cameron till uttryck genom pratminuset “hon bara rusade ut och skrek” (Expressen 2007-05-05). Detta till skillnad från Englas farmor som både kommer till tals genom citat och återberättanden. Ett exempel är “Englas farmor är förkrossad av sorg och oro. Jag kan bara inte tro att det är sant, säger hon” (Expressen 2008-04-08).

5.2.4 Sammanfattning

I nyhetsartiklarna framgår det tydligt att endast de vuxna förekommer i texten via pratminus och återberättanden, medan barnen endast återberättas. De vuxna har även fått mer utrymme i rapporteringen till skillnad från barnen. En annan skillnad är att alla familjemedlemmars namn framgår i “McCann-fallet” medan endast mammans namn framgår i “Englamordet”.

En likhet fallen emellan är att mammorna får stort utrymme i texten både genom pratminus och återberättanden. Detta skiljer sig åt när det kommer till papporna. Gerry McCann får i princip lika stort utrymme som Kate McCann och även han syns genom både pratminus och återberättanden, medan Englas pappa får ytterst lite utrymme och endast syns i texten via återberättanden. Det har bidragit till att Englas mamma Carina är den som förekommer mest i nyhetsartiklarna om “Englamordet”. Vidare är Englas pappa den enda av de fyra föräldrarna som inte nämns vid namn och som inte förekommer via pratminus.

I båda fallen finns uttalanden från familjen som en “enhet”, exempelvis *Englas familj* och *föräldrarna McCann*. Och i båda fallen syns “enheten” genom återberättanden. I båda fallen förekommer även syskonen men de har fått olika mycket utrymme. I “McCann-fallet” får syskonen större utrymme då de nämns med både namn, ålder, reaktioner och känslor, medan Englas syster endast förekommer en gång i rapporteringen. Hon förekommer genom att en bybo berättar att hans dotter befinner sig hos Englas syster (se resultat ovan). Vilka som förekommer i texterna skiljer sig dock när det kommer till brottsoffrens anhöriga. Överlag förekommer Madeleine McCanns övriga anhöriga mer i nyhetsartiklarna jämfört med Engla Juncosa Höglunds. I båda fallen förekommer Englas och Madeleines farmor, men det är bara i “McCann-fallet” som även morfar och moster syns.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att Madeleine McCanns anhöriga är mer synliga i nyhetsartiklarna då fler familjemedlemmar förekommer, nämns vid namn och både återberättas och ges pratminus. Jämfört med Engla Juncosa Höglund där få anhöriga förekommer i texten, nämns vid namn, och återberättas eller ges pratminus.

5.3 Hur föräldrarna gestaltas i nyhetsartiklarna

Nyhetsartiklarna om "McCann-fallet" är upplagda som berättelser (storytelling) med dramatiska inslag, värdeord, känslouttryck, attityder, pratminus, återberättanden och journalistens egna beskrivningar. Journalisterna fångar läsarnas intresse genom konkretiseringar och personifieringar (medielogik). Vidare målar journalisten upp en bild av de anhöriga, samt betonas vissa karaktärsdrag mer än andra (gestaltning).

5.3.1 Kate McCann

En nyhetsartikel som representerar hur Kate McCann generellt gestaltas i samtliga nyhetsartiklar är "Förlamad av oron - Mamman nära ett totalt sammanbrott". Artikelns rubrik sätter prägel på hela artikelns innehåll; mamman är nära ett totalt sammanbrott. En mening som även är återkommande i brödtexten. Redan i ingressen presenteras en tragisk situation som involverar en förtvivlad och orolig familj. Den beskriver att Kate McCann är rödgråten och har en tom blick. Resten av texten (brödtexten) fokuserar på att personifiera Kate McCann.

Dramatisering

Överlag beskrivs Kate som en mycket känslös kvinna, och bekanta till familjen uttrycker att de inte förstår hur hon orkar. Journalisten beskriver i artikeln "En bön för Madeleine - Kyrkan var fullsatt av människor som ville ge sitt stöd" att "mamma Kate hade svårt att hålla tårarna borta" och "(...) när folket utanför kyrkan gav dem en spontan applåd log och skrattade Kate McCann - förmodligen för första gången på nio dagar" (Expressen 2007-05-13). Ytterligare värdeladdade ord och känslouttryck som beskriver Kate är *söndergråtna ögon, chockerad, förstörd, nära ett totalt sammanbrott, ångestfylld* och *förtvivlad*. Det finns även värdeord och känslouttryck i texten som att Kate desperat vädjar till Madeleines kidnappare, hon faller stora tårar, hennes blick är tom och hon går som i trans. Sammanfattningsvis har journalisten målat upp en bild av Kate som känslös och instabil.

Personifiering och konkretisering

Journalisterna har även varit noga med att personifiera och konkretisera Kate genom ordval som

läkare och *troende*, men även värdeord som *förtvivlad*, *ledsen* och *orolig*. Hon är också fast beslutsam att hitta Madeleine. Vidare förmedlar nyhetsartiklarna en tydlig bild av Kate som troende mamma. En artikel som förmedlar denna bild (ännu en gång) är ”En bön för Madeleine - Kyrkan var fullsatt av människor som ville ge sitt stöd”. I ytterligare en artikel, ”Barnen som kom tillbaka - Men här ber föräldrarna för försvunna Madeleine”, beskrivs Kate som en djupt troende katolik som blivit välsignad av påven Benedictus. I rapporteringen förmedlas även en underförstådd gestaltning av Kate; hon är oskyldig. Det framgår genom att journalisten beskriver hennes attityd till vad som har hänt, exempelvis förekommer värdeorden *förtvivlad* och *förkrossad*. Slutligen framgår det att Kate inte är rädd för att exponeras offentligt då hon vid ett flertal tillfällen öppet har talat och visat känslor i både press och TV.

5.3.2 Carina Höglund

Nyhetsartiklarna om “Englamordet” är uppbyggda som berättelser (storytelling) där Mamma Carina spelar huvudrollen. Rapporteringen börjar med att journalisten beskriver händelseförloppet före Englas försvinnande. Carina berättar att Engla ville ta cykeln hem från fotbollsträningen istället för att bli hämtad. Carina hade sagt att hon kunde ta cykeln. När Engla inte kommer hem vid den bestämda tidpunkten blir Carina orolig och hon börjar leta efter henne. Efter två timmar hittar hon Englas cykel liggandes vid vägkanten. Det var då skräcken spred sig i Carinas kropp, och hon fick en insikt om att något fruktansvärt hade hänt hennes dotter. Detta går att knyta an till Heijbels (2010) beskrivning av storytelling.

Dramatiseringar

I Expressens artikel ”Mammans enda tanke: “Hitta Engla. Hitta. Engla - Jag tänker så hela tiden” och ”Hon tycker det är jätte- viktigt att hålla tider” står det att mamma Carina har upplevt alla föräldrars värsta mardröm, och att det är som att leta efter en nål i en höstack. Att klyschiga och slagkraftiga uttryck (värdeord och känslouttryck) är vanligt förekommande i rapporteringen om kidnappningsfall har vi även kunnat se i den tidigare forskningen. Till exempel i Moscovitz & Duvalls (2011) studie ”Every parent’s worst nightmare” (se avsnitt 2.1).

Vidare beskrivs det i nyhetsartiklarna att sedan hennes dotter försvann, 5 april 2008, har hon slungats mellan hopp och förtvivlan. Hon kan inte förstå att detta har hänt på riktigt, för sådant händer bara i filmer. Men Carina har inte gett upp, utan försöker engagera sig i sökandet efter Engla och fokusera på det positiva. Detta är typiska dramatiseringar och attityder som journalisten har valt att använda sig av för att göra texten mer tilltalande. Andra exempel är “Hon försöker förklara hur det är att befinna sig i vanmaktens epicentrum, hur hon hela tiden försöker hålla ihop

och koncentrerar tankarna på en enda punkt” (Expressen 2008-04-10) Och hon tar sig igenom dagarna genom att hålla sig sysselsatt. Carina hanterar smärtan genom att fokusera och inte släppa fram alla känslor, för annars “- hade jag bara legat i en blöt fläck på golvet och spytt” (Expressen 2008-04-10). Ytterligare exempel på värdeladdade ord och känslouttryck är när Carina uttrycker att dagarna och nätterna är fyllda av ständig oro och rädsla men hon ger inte upp, hon har fortfarande hoppet kvar -“Hoppet är det sista som överger mig” (Aftonbladet 2008-04-12). Hon menar också att de senaste dygnen har varit de svåraste i hennes liv. Nätterna klarar hon med hjälp av en sömntablett (Aftonbladet 2008-04-10).

En fråga man kan ställa sig är hur mycket en journalist kan dramatisera en text och få den att låta som en fiktiv deckare innan man sårar och gör en överdriven karakterisering av de inblandade. Carina medger själv att hon behöver ro och en vilopaus från allmänhetens sms och telefonsamtal, och ber folk att fysiskt hjälpa till att leta istället, alternativt ringa in och ge tips till polisen (Aftonbladet 2008-04-12). Detta tar oss tillbaka till etisk och moralisk hänsynhet.

Personifiering och konkretisering

Två artiklar får representera de övergripande gestaltningarna av Carina. Rubrikerna återger det som Englas mamma påstås ha yttrat ”Snälla, om du har Engla, släpp henne på en plats där vi kan hitta henne” och ”Mammans enda tanke “Hitta Engla. Hitta Engla” – “Jag tänker så hela tiden”. Båda artiklarnas rubriker visar den journalistiska gestaltning som är en av de mest framträdande i artiklarna om “Englamordet”; Carina är engagerad och handlingsinriktad (attityder). Vidare återkommer citatet i rubriken till den förstnämnda artikeln redan i ingressen, jämfört med den andra som beskriver hur Carina känslomässigt hantera situation genom beskrivningar som “själv hanterar hon smärtan genom att fokusera - och inte släppa fram alla känslor”. Rubrikens formulering återkommer inte förrän längre ner i brödtexten. Till skillnad från ”Snälla om du har Engla (...)” återkommer även delar av ingressen till ”Mammans enda tanke (...)” i brödtexten. I dessa två artiklar har journalisten valt att personifiera Carina Höglund mer än alla andra anhöriga. Hon beskrivs som rädd och förtvivlad. Journalisten beskriver att när Carina tvingades inse att något var fel bröt gråten fram, igen. Vidare rapporteras att mamman fyller sina dagar med arbetsuppgifter för att slippa grubbla på vad som kan ha hänt hennes dotter. Hon är trött och mycket ledsen. Hon har inte sovit sedan dottern försvann. Detta är typiska känslouttryck som visar på Carinas attityd. Den uppfattas någorlunda positiv trots omständigheterna.

Övergripande får Carinas engagemang/attityd till händelsen stort utrymme i alla artiklarna. Till exempel beskrivs det redan i den första rapporteringen att Carina blev orolig när hennes dotter inte kom hem och hon började leta direkt. I den efterföljande rapporteringen återger journalisten att Carina gärna vill leta längre bort än polisen gör, hon vägrar släppa hoppet om att Engla kan vara i livet och hon kommer aldrig sluta leta efter henne. Att hitta Engla är det enda som gäller. Tröttheten till trots är Carina ändå mycket fokuserad på att finna sin lilla flicka, vilket också visar på engagemang. Slutligen beskriver journalisten hur Carina, trots det som hon går igenom, värnar om sina medmänniskor. "Hon går ned till Kursgården som hon förestår i Stjärnsund. Där ser hon till att alla som samlats för att hjälpa till med sökandet får något varmt att dricka och något gott att äta" (Expressen 2008-04-07). Detta indikerar på att mamma Carina är en "god" och omtänksam person.

Genom alla ovanstående beskrivningar, personifieringar och känslouttryck kan man se vilka journalistiska gestaltningar som journalisten valt att framhäva. Carina gestaltas som *engagerad*, *omtänksam*, *kärleksfull* och *en älskande mamma*. Att hon hade nära kontakt när Engla cyklade hem indikerar på att Carina hade koll på sin dotter och var en ansvarsfull mamma. Men att Engla aldrig cyklat hem ensam förut men nu ville det, och blev glad när hon fick det, visar att Carina inte var för kontrollerande utan lät Engla "prova sina vingar". Det visar också på att Engla och Carina litade på varandra; Carina litade på att dottern skulle ringa var tionde minut, och höra av sig om något skulle hända. Detta tyder på att de hade en bra relation. Dock kan man här se ett journalistiskt val. Genom att journalisten skriver "ville Engla cykla hem själv" och "hon blev glad" uppfattar man Carina på det sätt som beskrivits. Om journalisten istället hade skrivit "Engla blev glad över att hon för första gången fick cykla hem själv" hade man istället kunnat få en bild av Carina som överbeskyddande.

Ett mediespektakel

Avslutningsvis beskriver journalisten att Carina är djupt rörd när hon berättar om allt stöd och hur folk från hela landet har hört av sig för att hjälpa till. Hon berättar att detta får henne att orka kämpa vidare. Mamman uppmanar nu alla att hjälpa till och leta i sitt närområde. Carina tycker att det är fantastiskt att så många söker efter hennes dotter.

Utifrån Pollacks (2001) diskussion om brott som blir till mediespektakel stämmer även "Englamordet" in på resonemanget. Som nämnt under avsnitt 2.1 beskriver Pollack (2001) hur forskaren Osborne som påstår att det längre inte är möjligt att diskutera brottslighet utan att tala

om medierna, och det är inte möjligt att diskutera medierna utan att tala om brottslighet (Pollack 2001, s. 9). "Englamordet" är ett typexempel på detta då Carina var högst involverad i relationen till medier och journalister, tog kraft från allmänheten som visade sitt stöd och involverade sig själv i letandet efter Engla. Ytterligare en koppling till Pollack (2001) är att kändisar ofta blir involverade vid brotts handlingar. Då Stjärnsund är ett litet ställe kan vi anta att Carina hade många som kände henne i närområdet, "alla vet vilka alla är"-syndromet. Det är dock endast en av Carinas vänner som förekommer i texterna, Fredrik Swahn. Fredrik är en musikalartist som tidigare har medverkat i TV-programmet *Så ska det låta*, vilket journalisten tydligt och kontinuerligt poängterar.

5.3.3 Sammanfattning av mammorna

Den *religiösa läkaren*, Kate McCann, *präglas av sorg, förtvivlan, uppgivenhet, svaghet och passivitet* medan Carina Höglund visserligen visar *sorg* men är ändå *stark, beslutsam* och *jordnära*. Kate är nära ett totalt sammanbrott medan Carina håller sig sysselsatt för att inte tänka på det hemska som hänt. Kate är ledsen och förtvivlad, hon vädjar till kidnapparna och gråter, men är samtidigt väldigt tacksam för allt stöd familjen fått. Det framgår att både mammorna älskar sina döttrar och tänker göra allt för att hitta dem. Till skillnad mot Kate som öppet visar sin förtvivlan försöker Carina hålla tillbaka känslorna för att orka. Men samtidigt betonar hon att hoppet är det sista som överger henne. Slutligen beskrivs Carina som *vädjande, rädd* och *djupt rörd* av allt stöd. I beskrivningen av mammorna har vi kunnat se att värdeord, känslouttryck och attityder är genomgående i nyhetsartiklarna.

5.3.4 Gerald (Gerry) McCann

Personifiering och konkretisering

Likt Kate McCann berättar Gerry McCann hur folkets stöd har gett familjen styrka, hopp och mod. "Vi ber för Madeleine och för oss själva, och vi tror att vi snart ska få se henne igen" (Expressen 2007-05-13). Han tänker leta över hela världen efter Madeleine. Pappan är dock förtvivlad och vädjar att få Madeleine tillbaka. Detta visar på hans attityd till traumat och relation till sin dotter; han gör vad som helst för henne. Gerry beskrivs också som troende katolik och att Gud hör deras böner. Slutligen konkretiseras det ett flertal gånger att han är läkare.

En nyhetsartikel som summerar gestaltningarna om Gerry är "Hemma - då kom tårarna - Madeleines pappa möttes av ett hav av nallar och gula band". Rubriken återkommer i ingressen, dock inte med en direkt översättning. Här beskrivs även att Gerry möttes av tusentals gula band och blommor till dotterns ära när han återvände till Leicestershire (England) efter kidnappningen.

Journalisten beskriver hur mottagandet bidrog till att han blev rörd till tårar (känslouttryck). Vidare i brödtexten beskrivs återigen Gerrys och familjens tacksamhet för allt stöd som givits dem. “- Allt stöd vi får är fantastiskt och ger oss styrka. Det hjälper verkligen” (Aftonbladet 2007-05-22).

Dramatisering

Till skillnad mot Kate gestaltas inte Gerry i samma utsträckning, utan han förekommer mer i texten. Dock skapar journalisten en närhet genom att via pratminus återge vad Gerry uppges ha sagt. Exempelvis, “Idag skulle vi ha firat vår dotters fyraårsdag. Istället sitter vi här” (Expressen 2007-05-13). Uttalandet är något de flesta kan relatera till och känna medlidande med. Att fira en födelsedag, och speciellt ett barns födelsedag, är en glädjeric dag både för barn och föräldrar. Därför kan säkerligen de flesta sympatisera med en familj som istället för att fira en familjemedlems födelsedag, ber för dennes liv.

Vidare fortsätter Gerry med att säga “Vår olycka har inte bara påverkat oss, den har påverkat våra föräldrar, syskon, släktingar, ja, hela Portugal och människor i England, Skottland, Irland och USA” (Expressen 2007-05-13). Utlåtandet gör att läsarna kommer ännu närmare situationen genom att man känner närhet och att denna händelse inte bara påverkade en familj, utan många miljoner människor. Dock, som svensk, skulle denna mening kunna få en negativ klang då vi i vår kultur gärna är försiktiga och “lagom”. Det skulle nog inte hända att Carina Höglund uttryckte att “Englamordet” är något som inte bara har påverkat vår familj, utan också hela Europa och USA”. Möjligen, på sin höjd, skulle hon kunnat uttrycka att “Englamordet” är något som inte bara har påverkat vår familj, utan också Stjärnsund”.

Avslutningsvis kan Gerry McCanns gestaltningar relateras till Constantinescu & Tedesco (2007) som kom fram till att makrogestaltningar var de vanligaste vid rapportering av brottshändelser. Vi får exempelvis inte ta del av några detaljerade (mikro) gestaltningar såsom “pappan har blågrå ögon”, utan han gestaltas endast övergripande med exempelvis värdeord som *sorg* och *förtvivlan*.

5.3.5 Englas pappa

En nyhetsartikel där Englas pappa förekommer är ”PAPPAN OCKSÅ BORTA - Försvunna Englas farmor är orolig: “Jag har inte hört ett ljud från honom på en månad”. Själva rubriken avslöjar att pappan är försvunnen och att hans mamma är orolig. Ingressen fortsätter i samma anda och beskriver att pappan är spårlöst borta, han har inte hört av sig på en månad och Englas farmor är övertygad om att något har hänt. Brödtexten består av en dialog mellan Englas farmor

och journalisten, där hon berättar hur fruktansvärt det är att både hennes son och barnbarn är försvunna. Artikeln består av flera sådana känslouttryck och värdeord. Som läsare känner man medlidande och kan dela hennes oro. Pappan förekommer även i artikeln ”Jag måste få hem henne - 10-åriga Englas mamma vädjar: Hjälp oss söka”. I denna artikel, som är relativt lång, gestaltas pappan varken i rubrik eller ingress utan beskrivs genom några få meningar i brödtexten. Man får reda på att han varit i Kanada och att han nu fått information om vad som hänt, han är chockad. Vidare uttalar sig polisen om att pappan inte är misstänkt för inblandning i Englas försvinnande.

Personifiering, konkretisering, stereotypisering

Rapporteringen riktar sig till läsarna genom att journalisten målar upp en bild av Englas pappa med hjälp av storytelling, personifiering, konkretion, värdeord och känslouttryck. Han är en frånvarande pappa (som inte nämns vid namn) som lever ett bohemiskt liv i Spanien. Han är konstnär och en ensamvarg. Han gillar att resa och kan befinna sig var som helst i världen, ”ett buddhistiskt kloster i Tibet lika gärna som någon annanstans” (Expressen 2008-04-07). Detta indikerar på att han är en spirituellt, svårtillgänglig och flyktig person. Slutligen menar Carina att hon inte misstänker honom för något brott, utan påstår att han aldrig skulle kunna göra något sådant.

Att beskriva en person som ensamvarg kan ofta associeras med konstnärer, därmed kan vi tyda en stereotyp. Han framstår som en person som tar varje dag som den kommer. Genom att Englas pappa personifieras och konkretiseras målas en bild upp av honom, trots att han inte har några egna pratminuter. Det förekommer inte i nyhetsartiklarna vilken relation han och Engla hade. Det framgår endast att de inte har någon kontakt. Men utifrån vad artiklarna förmedlar är han ändå ingen dålig person, han bara en livsstil som inte stämmer överens med ett familjeliv (attityd).

5.3.6 Sammanfattning av papporna

Gerry McCann beskrivs som en religiös hjärtläkare. Han präglas av *förtvivlan, sorg, engagemang, hoppfullhet*. Vidare poängteras att han är väldigt rörd över allt stöd. I rapporteringen beskrivs hur han vädjar för att få tillbaka sin dotter. Det till skillnad från Englas pappa som inte alls visar samma engagemang och vädjande uttryck. Han är inte närvarande och framställs som *bohem, konstnär, ensamvarg* och *flyktig*. Han spelar inte samma papparoll som Gerry gör, vars känslor flödar i rapporteringen. Till exempel framgår det i rapporteringen att Gerry är rörd till tårar och beredd att resa jorden runt för att hitta sin dotter. Medan det jämförelsevis endast finns en gestaltning som berör Englas pappas känslor; han är *chockad*.

5.3.7 Föräldrarna McCann

I flertalet artiklar nämns Kate och Gerry McCann som ett par (relation) genom ordval som föräldrarna och läkarparet. Till exempel i ”Kidnappades - från hotellet - Föräldrarna gick på restaurang - då försvann Madeleine, 3” och ”Ge oss vår lilla flicka” - Madeleine, 3, försvann spårlöst från hotellet”. I den förstnämnda artikeln nämns föräldrarna både i rubrik, ingress och brödtext. Man använder föräldrarna i konstruktioner såsom *föräldrarna är förkrossade* och *föräldrarna vädjade*. Vidare, i den andra artikeln kommer benämningen ”föräldrarna” till uttryck i brödtexten genom att journalisten skriver *föräldrarna Gerald och Kate*. Här kan vi också urskilja en konkretion genom att man personifierar föräldrarna med deras namn. Detta gör att man som läsare kommer närmre föräldrarna. I artikeln ”Gör henne inte illa - Madeleines föräldrar vädjar till kidnapparen: Lämna tillbaka flickan” konkretiserar och personifierar journalisten ännu mer föräldrarna genom beskrivningen *föräldrarna och läkarparet Kate och Gerry McCann* (Aftonbladet 2007-05-08).

Personifiering, konkretisering, stereotypisering

Föräldrarna ångrar bittert att de lämnade barnen ensamma. De är oroliga och förtvivlade, men samtidigt tacksamma över familjens- och släktingarnas stöd. De har dock kritiserats för sitt agerande eftersom detta inte var första gången barnen lämnades ensamma. Vidare framgår det tydligt i rapporteringen att Kate och Gerry är djupt troende katoliker och därför valt att vända sig till sin tro i detta trauma. Journalisten beskriver hur Kate och Gerry, tätt samman, satt bredvid påven Benedictus. Tillsammans med påven bad de för sin Madeleine. Dessa ordval, *tätt samman* och *sin Madeleine*, visar på att föräldrarna är ett team och har en nära relation.

Avslutningsvis stereotypiserar man läkaryrket som ett statusfyllt yrke, och personerna som utövar yrket som goda, oskyldiga, och ansvarsfulla människor. I texten är det extra synd om dem. I texten kan man urskilja frågan, hur kunde detta hända dem? Frågan är, om man hade målat upp föräldrarna på samma vis om de hade haft ett yrke med mindre status? Skulle exempelvis journalisten nämna deras yrke i samma grad om de hade varit diskare?

Dramatiseringar

Rapporteringen om föräldrarna har även dramatiska inslag; varje dag, varje natt blir svårare och svårare att genomlida, ännu är hoppet inte ute, Kate och Gerry hoppas på ett mirakel och vädjar förtvivlat till kidnapparna. Vidare framgår det att händelsen är så pass traumatisk att de behöver professionell hjälp.

Ett mediespektakel

Det framgår i artikeln ”Förlamad av oron - ”Mamman är nära ett totalt sammanbrott” att ”Kate och Gerry McCann stod igår på nytt framför medieuppbådet och tackade för allt stöd de fått” (Expressen 2007-05-12). De hoppas vidare på att genom medial uppmärksamhet få in tips om vad som kan ha hänt Madeleine. I flera av artiklarna framgår även hur paret valt att desperat vädja till medierna, och hur dessa klipp visas om och om igen i TV-rutan. Med andra ord har föräldrarna synt mycket i medierapporteringen, vilket indikerar på att de har en positiv attityd till medieexponering. Även detta går att anknyta till Pollacks (2001) resonemang om brott som blir till mediespektakel (se avsnitt 6.2).

5.3.8 Sammanfattning av paret McCann

Läkarparet McCann gestaltas som en ”enhet” (relation). Det går urskilja att de tillhör överklassen, exempelvis har de spenderat sin semester på lyxhotell och tänkt anlita privatdetektiver för att hitta sin dotter. Paret McCann har fått tydliga roller i rapporteringen; föräldrar, läkare och katoliker. De målas upp som *ångerfulla, vädjande, förtvivlade, engagerade* men ändå *hoppfulla och tacksamma för allt stöd* (interpersonell struktur). Föräldrarna känner *oro*, har *hemska tankar* och *behöver professionell hjälp* att hantera krisen (attityd). Vidare beskrivs de som *djupt troende katoliker* och har vänt sig till sin tro i samband med brottshändelsen.

Slutligen, trots att det framgår att föräldrarna har kritiserats för att ha lämnat sina barn ensamma läggs ytterst lite vikt på deras handlingssätt. Många uttalanden visar att detta är normalt, och att det är något som ”alla” gör. Den andra sidan av myntet presenteras dock aldrig. Trots det vågar vi påstå att det inte skulle vara svårt att hitta en förälder som aldrig skulle kunna tänka sig att lämna sina småbarn ensamma sovandes. Speciellt inte då man är på en ”familjesemester” i ett annat land.

5.4 Likheter och skillnader som går att urskilja i gestaltningarna mellan fallen

I följande avsnitt kommer vi jämföra de gestaltningar som förekommer i rapporteringen kring ”McCann-fallet” och ”Englamordet”. Avsnittet kommer sedan att avslutas med en sammanfattning.

5.4.1 Textens uppbyggnad och storytelling

Nyhetsartiklarna är upplagda som berättelser med dramatiska inslag, värdeord, känslouttryck, attityder, pratminus, återberättande och journalistens egna beskrivningar. I båda fallen finns gestaltningar redan i rubriken som sedan förstärks i ingressen. Ett typexempel är ”Förlamad av

oron - "Mamman är nära ett totalt sammanbrott". För att förtydliga och konkretisera rubriken fortsätter man i ingressen; rödgråten, blicken är tom, hon går som i trans. I brödtexten får man sedan ytterligare gestaltningar genom pratminus, återberättanden och journalistiska beskrivningar. Denna uppbyggnad är genomgående för både nyhetsartiklarna rörande "McCann-fallet" och "Englamordet".

Detta sätt att bygga upp texten faller inom ramen för storytelling. Dock är storytelling mer genomgående i "Englamordet" då fallet har en början och ett slut, vilket inte "McCann-fallet" har. Att historien har en början och ett slut gör det enklare att måla upp nyheten som en fiktiv deckare. Den journalistiska "storytelling" kring "Englamordet" skulle lika gärna kunnat vara ett intro till en Beck-film. Filmen inleds med Engla som pratar i telefon och blir glad då hon får cykla hem själv. På vägen hem stannar hon och köper en glassbåt och i nästa scen cyklar hon längst väggkanten, ätandes på sin glass och i bakgrunden syns en man som står på andra sidan gatan och tar kort på en bil som precis passerar. Man klipper sedan till Englas mamma som ringer någon som inte svarar. Man ser hur Englas mamma går i närområdet kring huset och ropar Englas namn, och sedan ser hon dotterns cykel slängd vid väggkanten, och filmens intromusik och förtext börjar.

Även "McCann-fallet" är uppmålat genom storytelling. Familjen hade varit på hotellet snart en vecka när föräldrarna lämnade barnen sovandes på hotellrummet för att äta middag med några vänner på en närliggande restaurang. Föräldrarna tittade till barnen med jämna mellanrum, men plötsligt var den äldsta flickan, Madeleine, förvunnen. Det var då ett intensivt letande började.

Ungefär som att läsa en bok kan man genom nyhetsartiklarna förstå sig mentalt hur allt såg ut och utspelade sig. I sinnet skapas en bild av vägen Engla cyklade på, den slängda cykeln och hur *skräcken spred sig* i Carinas kropp. I "McCann-fallet" ser man hur Kate öppnar dörren till hotellrummet och ser att Madeleine inte är där, och hur hon skrikandes kommer utspringandes ur rummet. I Madeleines fall tar dock de mentala bilderna slut där. Det till skillnad från "Englamordet" där läsaren skapar egna bilder under hela händelseförloppet; från att Engla ringer till sin mamma, till att Anders Eklund erkände mordet.

5.4.2 Personifiering, konkretisering och dramatisering

Det finns skillnader kring hur föräldrarnas känslor och personlighet gestaltas i rapporteringen. Vid en jämförelse kan vi se att Carina tar mer plats i nyhetsartiklarna jämfört med Kate, medan Gerry tar mer plats jämfört med Englas pappa. Nedan följer en jämförelse av hur föräldrarna gestaltades i nyhetsartiklarna.

Känslor

Kate framstår som sårbar då mycket fokus ligger på att hon ”gråter hejdlöst” och “är nära ett totalt sammanbrott” (känslouttryck). Gerry McCann gestaltas däremot inte på samma känslomässiga sätt som Kate. Han beskrivs dock som känslösam, men samtidigt stark och engagerad (attityd). Gerry gestaltas genom ord som ”sorg” och “rörd till tårar”, det vill säga känslouttryck som inte har en lika dramatisk klang. Carinas gestaltningar är en blandning av Kate och Gerrys. Hennes känslouttryck gestaltas mer än vad Gerrys gör, men samtidigt mindre än Kates. Carina framställs som stark, engagerad och fokuserad på att hitta Engla: ”Jag tänker inte på om hon lever eller är död. Jag måste bara få hem min dotter” (Aftonbladet 2008-04-10). Vidare svarar Carina själv på hur hon har reagerat (attityd) på brottshändelsen “Ja, jag förstår att människor kommer tro att jag är den mest iskalla människa som funnits på den här planeten. Och jag känner mig väldigt kall. Men jag antar att det är en reaktion på vad som har hänt” (Expressen 2008-04-10). Detta, jämfört med Kate, som gråter hysteriskt och kramar Madeleines gosedjur. Vidare beskriver Madeleines moster hur Kate ”bara rusade ut och skrek” när hon märkte att dottern var försvunnen. Jämförelsevis beskrivs inte Carinas reaktion på när hon hittade Englas cykel vid vägkanten lika dramatiskt; ”Desperat började Carina söka längst med stigarna nära cykeln. Snart tvingades hon inse att något var fel. Mycket fel” (Aftonbladet 2008-04-07).

Englas pappa har inga pratminuter till skillnad från de andra föräldrarna, utan han gestaltas genom andras uttalanden. Han nämns inte heller vid namn vilket skapar en distans till läsaren.

Journalisterna har valt att betona hans personlighet istället för hans känslor, vilket skiljer sig från de andra föräldrarna där känslorna är de som betonas allra mest. Möjligtvis har journalisten inte särskilt mycket att rapportera om pappan och då kommer överflödiga personifieringar med.

Exempelvis beskrivs Englas pappa som bohemisk och en ensamvarg som gillar att resa. Att pappan är bohemisk säger egentligen ingenting om “Englamordet”. Det är endast en gång i nyhetsrapporteringen som hans emotionella känslor framgår, och det är när Carina beskriver att han är chockad över fallet. I pressen är uttrycket ”chock” förekommande i de flesta löpsedlarna, exempelvis ”nakenchock” och ”chockerande priser”. Att använda uttrycket ”chockad” känns därmed slitet och vagt.

Ansvarsfullhet

Carina gestaltas som en ansvarsfull mamma. Det går att urskilja via uttalanden som “Vi kom överens om att vi skulle höras var tionde minut på vägen” (Aftonbladet 2007-04-07) och ”Hon chattade väl lite med kompisar på MSN men som mamma försöker jag att begränsa internetanvändandet” (Expressen 2008-04-07). Kate och Gerry framstår inte lika ansvarsfulla då

nyhetsartiklarna om ”McCann-fallet” blandas mellan att beskriva att föräldrarna åt middag med vänner, med information om att de tittade till barnen med jämna mellanrum. Exempelvis, ”Föräldrarna kritiserats för att de lämnade barnen ensamma i familjens lägenhet. Kvällen då hon rövades bort var inte första gången det hände” (Aftonbladet 2007-05-10) och, ”Vi kan inte beskriva den ångest och förtvivlan vi känner över att vår vackra dotter Madeleine har försvunnit. Hon är så speciell, vår Madeleine” (Expressen 2008-05-12). Det, till skillnad från Carina som aldrig kritiserats för sitt handlande, utan har istället enbart gestaltats med sympati och som en ansvarig och snäll förälder; ”Hon (läs: Engla) ville ta cykeln istället för att bli hämtad. Jag sa: Okej, du kan ta cykeln. Hon blev så glad över det. Hon hade aldrig cyklat hela den vägen hem förut, säger Carina” (Aftonbladet 2008-04-07).

Relationer

Vi har sett konstruktionen *föräldrarna som ett par* i ”McCann-fallet” men inte i ”Englamordet”. Det är dock inte chockerande eftersom Madeleines föräldrar är gifta och Englas mamma är ensamstående. Kate och Gerry målas upp som ett ”team” genom gestaltningar som ”tätt samman satt Kate och Gerry McCann (...)” (Aftonbladet 2007-05-31). Det till skillnad från Carina och Englas pappa som man tydligt förstår inte står varandra nära, exempelvis genom gestaltningen ”Englas pappa bor idag i Spanien men Carina vet inte var han befinner sig för tillfället. De har inte haft kontakt på länge” (Expressen 2008-04-07). Intrycket man då får som läsare är att pappan inte har varit särskilt delaktig i Englas liv. Engla skulle möjligtvis kunna ha en styvpappa men det är inget som framgår i rapporteringen, vilket visar på att Englas familj inte har exponerats i samma utsträckning som Madeleines familj. Det tror vi beror på etisk hänsynhet. Vidare är det intressant att i sammanhanget urskilja kontrasterna mellan ett gift par och en ensamstående förälder, och hur det påverkar gestaltningarna av dem.

5.4.3 Stereotyper och livsstil

Det framgår tydligt i nyhetsrapporteringen att det finns olika roller. Kate och Gerry McCann är ett läkarpar som semestrar på lyxhotell, medan Carina är en föreståndare i Stjärnsund. ”Läkarparet” är en benämning som återkommer i flera artiklar medan Carinas yrke endast nämns i en artikel. Det är märkbart att journalisten ständigt vill poängtera att föräldrarna McCann är läkare, men inte att Carina arbetar som föreståndare. Denna skillnad går att koppla till frågan vi ställde oss under avsnitt 5.3 som berörde hur föräldrarnas yrken tas upp i rapporteringen. Vi kan genom att ställa dessa två fall mot varandra se att ett yrke med hög status (läkaryrket) anses mer relevant att poängtera jämfört med ett yrke som har lägre status (föreståndare). Läkaryrket och dess status

skapar mer trovärdighet då yrket innebär en lång studietid, bra betyg, ansvar för människors liv och så vidare.

Vidare är det intressant hur man stereotypiserar Kate och Gerry utefter deras yrke, exempelvis understryker journalisten detaljer som att de bodde på lyxhotell, de är benägna att anlita privatdetektiver, de är beredda att resa jorden runt för att hitta Madeleine och att de har startat en fond i Madeleines namn som till en början innehöll 1,4 miljoner. Ett utdrag ur rapporteringen som påvisar detta är "Han flög hem i går men åker snart tillbaka till Portugal igen. Först ska McCann träffa de ansvariga för Madeleines fond - som nu är uppe i 1,4 miljoner kronor. Pengarna ska bland annat användas till att betala privatdetektiver. Föräldrarna planerar även att resa jorden runt för att leta efter sin dotter (...)" (Aftonbladet 2007-05-22). Allt detta målar upp en bild av paret som välutbildade och rika, vilka är egenskaper som vanligen förknippas med läkaryrket.

Jämförelsevis har Carina inte tänkt anlita privatdetektiver eller starta en fond. Hon har istället letat efter Engla med hjälp av polisen och frivilliga sökande. Det kan dock även ha att göra med nationalitet; i Sverige är det inte vanligt att hyra in privatdetektiver.

Slutligen beskrivs inte Carinas livsstil lika detaljerad som föräldrarna McCanns. En anledning kan vara att tidspannet för vårt urval inte ser likadant ut för "McCann-fallet" och "Englamordet". Eftersom "McCann-fallet" fick ett bredare tidspann har vi kunnat få en större bredd på artiklar och därmed fler beskrivningar av föräldrarnas livsstil. En sammanhängande orsak kan också vara att journalister måste hålla "grytan kokande". Vid rapportering som sträcker sig över en längre tidsperiod krävs därför att journalisterna "kavlar ut degen".

5.4.4 Religion

Religion har stort utrymme i "McCann-fallet" och ytterst lite i "Englamordet". I "McCann-fallet" beskrivs gång på gång att föräldrarna ber till Gud och att Gud hör deras böner "- vi vet att Gud hör våra böner, det finns tusentals människor runt om i världen som ber för oss och för Madeleine, sa Gerry McCann" (Aftonbladet 2007-05-31). Det beskrivs hur paret träffade påven i Rom och blev välsignade. Det tycker vi visar på en stark religiös åskådning. Vidare framgår i det i rapporteringen att " (...) Gerry böjde sig djupt och kysste påvens ring. - Det här är nog det starkaste jag känt någon gång, förklarade en allvarlig Gerry senare" (Aftonbladet 2007-05-31) .

Det framgår även i rapporteringen att det har hållits en gudstjänst till Madeleines ära, då en artikels rubrik lyder "En bön för Madeleine, kyrkan var fullsatt med människor som ville ge sitt stöd". Detta visar tydligt på att Madeleines föräldrar har valt att förlitat sig på sin tro. Det, till

skillnad från “Englamordet” där religion inte har en lika stark roll. Det framgår dock i rapporteringen att det hållits en minnesgudstjänst för Engla i samhällets kyrka och att “präst och vänner ger stöd”, “ett 40 tal människor slöt upp i kyrkan i Stjärnsund för att be för Engla”, och “tillsammans med Englas vänner tände Mikaela ett ljus i kyrkan för Engla” (Aftonbladet 2008-04-12). Jämfört med paret McCanns uttalande om *tro*, trycker istället Carina på ordet *hopp*. Utan att betona eller nämna Gud i sammanhanget säger hon “Hoppet är det sista som överger mig” (Aftonbladet 2008-04-12).

Istället för att “be för Engla” beskriver Carina att hon bland annat “hanterar smärtan genom att fokusera - och inte släppa fram alla känslor” (Expressen 2008-04-10). Hon vädjar till det svenska folket “Var ni än bor, så leta” (Aftonbladet 2008-04-08). Slutligen, istället för att vända sig till Gud, lägger hon mycket ansvar på sig själv vid sökandet efter Engla. Carina är med andra ord en aktiv mamma som valt att lita på sig själv och inte på högre makter.

Fortsättningsvis, i Sverige har vi mer en “tradition” av kyrkan istället för en stark “tro”. Att folk träffas i kyrkan vid högtider är mer av en “vana” än att vi faktiskt går dit och ber. Vid trauman vill vi dock gärna ha någon som vägleder oss. Kyrkorna brukar då bli involverade och prästerna blir ett stöd för många människor. Därför får religion (antagligen) även utrymme i “Englamordet”. Detta jämfört med “McCann-fallet” där föräldrarna var troende katoliker redan innan brotts handlingen ägde rum och religion var redan en del av deras liv.

5.4.5 Sammanfattning av likheter och skillnader

Båda fallen har inslag av storytelling för att gestalta, förklara, ge liv åt det som hänt och för att skapa en berättelse som berör. Det finns även stora inslag av attityder, värdeord och känslouttryck. Tydliga roller målas även upp i nyhetsartiklarna. Dock finns det både likheter och skillnader i hur föräldrarnas känslor gestaltas. Likheter är att Kate, Gerry och Carina är ledsna och förtvivlade över det som hänt, samt måna om att hitta sina döttrar. Skillnader är att Kate har känslorna utanpå, och upplevs som mest instabil av de fyra. Carina blir gestaltad som en mamma som håller känslorna på insidan och upplevs mer kontrollerad. Gerry är den starka i paret McCann och hans sorg uttrycks mer lågmält än Kates. Den som gestaltas minst och verkar mest oberörd är Englas pappa som endast beskrivs som ”chockad”. Ingen av föräldrarna är misstänkt, men Kate och Gerry har blivit kritiserade för sitt agerande, vilket inte Carina och Englas pappa har.

Det finns tydliga skillnader på livsstilen (rollerna) mellan föräldrarna. Paret McCann målas upp som ett överklass par, Carina som en “Medelvensson” och Englas Pappa som en “bohemisk

konstnär utan en fast punkt”. Slutligen har båda fallen religiösa inslag. Skillnaden är dock att religion spelar en större roll i “McCann-fallet” då föräldrarna är djupt troende katoliker.

6. Slutsats och diskussion

Då vårt syfte med denna studie är att *undersöka hur journalister i Aftonbladet och Expressen framställer människor, som inte är brottsoffer eller förövare, vid brottshändelser* kommer vi i detta avsnitt presentera studiens centrala slutsatser. Dessa har dragits utifrån våra fyra frågeställningar. Slutsatserna följs sedan av en diskussion som knyter an till den tidigare forskningen.

6.1 Slutsatser

En central slutsats är att de som förekommer i nyhetsrapporteringen är anhöriga, vittnen, frivilliga letare, källor, medier, talespersoner samt experter. En annan slutsats är att de vuxna syns i texten via både pratminus och återberättanden, medan barnen endast förekommer via återberättelser. Vidare är de anhöriga mer synliga i “McCann-fallet” jämfört med “Englamordet” då fler av Madeleines anhöriga både nämns vid namn, återberättas och ges pratminus. Fortsättningsvis gestaltas föräldrarna genom olika teman: dramatisering, känslor, ansvarsfullhet, relationer, stereotypisering, livsstil och religion.

Ytterligare slutsatser är att båda fallen gestaltas med hjälp av storytelling och innehåller personifiering, konkretisering samt dramatiseringar (medielogik). Kate, Gerry och Carina nämns vid namn och gestaltas som ledsna och förtvivlade, medan Englas pappa beskrivs som chockad och ej nämns vid namn. Kate har känslorna på utsidan, medan Gerry är den “starka” av dem. Carinas känslor gestaltas som en blandning av de två. De fyra föräldrarna har alla blivit uppmålade som oskyldiga, men Kate och Gerry är de enda som har kritiserats för sitt agerande. Båda fallen har även religiösa inslag, dock har religion en mer betydande roll i “McCann-fallet”. Vidare gestaltas olika livsstilar föräldrarna emellan. Kate och Gerry lever ett överklass liv, Carina ett “Svenssonliv” och Englas pappa ett bohemiskt och konstnärligt liv.

6.2 Diskussion

Den brittiska brottshändelsen “McCann-fallet” har fått stort medieutrymme i både Sverige och många andra länder i världen. “Englamordet” däremot har mest fått utrymme i de svenska medierna. Det tycker vi visar tendenser på att en brittisk överklassfamiljs berättelse slår starkare i

de internationella medierna jämfört med en "Medelsvenssons" familj. "Englamordet" har dock varit en större nyhet än "McCann-fallet" i de svenska medierna, vilket inte är chockerande eftersom svenskar är mer benägna att läsa om sådant som sker på lokal eller nationell nivå. Vidare kan vi svenskar lättare relatera till en brotts handling i Sverige än i Storbritannien; berörs på ett annat sätt och känner en annan tillhörighet.

Både "McCann-fallet" och "Englamordet" är som redan nämnts två av 2000-talets mest medierade kidnappingsfall, där tusentals människor har varit involverade. Båda fallen har exponerats extremt mycket i medierna, vilket visar på att brott säljer och människor vill läsa om brott. Detta styrks även av Ghersettis (2011) argumentation om vad som avgör nyhetsvärderingen, och Pollacks (2001) resonemang om relationen mellan brott och medier. Vidare har vi kunnat se att journalisten medvetet gestaltar vi sådana händelser istället för att endast presentera fakta.

Fortsättningsvis är "McCann-fallet" ett tydligt exempel som går att koppla till Pollacks (2001) diskussion om brott som blir till mediespektakel. Till exempel står det i artikeln "Det kan vara Madeleines - Trasigt barnplagg hittat på stranden" att "Vid 13-tiden igår kom Gerry och Kate McCann ut till det stora medieuppbådet" (Aftonbladet 2007-05-10). Pollack beskriver nämligen att många aktörer utnyttjar brottsfall och framstår som "godhjärtade" människor för att de hjälper till i sökandet och visar sitt stöd. Till exempel hamnar påven Benedictus i god dager då han välsignar Kate. Det kan nästan framstå som ett PR-trick då han fick utrymme i pressen för sin "goda" gärning. Detta gäller även alla andra som valt att ge sitt stöd åt familjen, något som exemplifieras redan i rubriken till artikeln "Turisterna letade istället för att sola".

"Mediespektakel" har förekommit genomgående i studien (se avsnitt 5.3.2).

Davis & Kents (2013) studie visar på att gestaltningar har en central roll för hur människor förstår och minns en nyhet, vilket vi med vår studie kan styrka. Det är inte möjligt att vara objektiv i nyheterna, det är ett ologiskt ideal, inramning förekommer alltid på ett eller annat sätt. Det som Davis & Kents fann intressant var vilken specifik inramning som driver berättelser och idéer, vilket vi också undrar i dessa två fall. Varför betonar man läkarparet i "McCann-fallet? Och vad har Fredrik Swahns medverkan i TV-programmet *Så ska det låta* med "Englamordet" att göra?

Att flitigt exponera delar av familjerna i medierna för oss tillbaka till moraliska och etiska värderingar, men även de pressetiska lagarna. Det går att koppla till Colemans (2011) slutsats om att journalister tycker att barn ska skyddas när det kommer till frågor om privatliv, vilket syns i rapporteringen av både "McCann-fallet" och "Englamordet". Som vi ser förekommer inte brottsoffrens syskon i rapporteringen i samma utsträckning som föräldrarna. Detta visar tydligt på

att barnen har skyddats från mycket exponering, där syskon i “Englamordet” exponeras allra minst. Det tror vi har att göra med den principen att vi är mer benägna att exponera personer som bor långt bort än de som bor nära oss.

I rapporteringen kring dessa brotts handlingar har vi kunnat urskilja både likheter och skillnader. En påtaglig skillnad var sättet som föräldrarna gestaltades på angående egenskapen *ansvar*. Det går att knyta an till forskarna Moscovitz & Duvall (2011) presentation av så kallade dominerande myter om verkligheten som kommit att bli “mainstream”, till exempel att inte ens ett barns sovrum kan uppfattas som en trygg zon. Det faller i “McCann-fallet” eftersom föräldrarna faktiskt lämnade Madeleine och hennes syskon ensamma med öppen dörr till hotellrummet, vilket bidrar till en utsatt situation för barnen. Så det vi ställer oss kritiska till är om ett barns rum verkligen inte är en trygg zon, som medierna gärna vill poängtera, eller om det handlar om föräldrars *ansvarslöshet*? För hade brottet verkligen inträffat om föräldrarna inte hade lämnat barnen ensamma? På ett eller annat sätt handlar allt egentligen om ansvar vad gäller föräldrarna McCann.

8. Fortsatt forskning

Fortsatt forskning skulle kunna fokusera på eventuella skillnader mellan hur man gestaltar när en anhörig begått brottet, jämfört med en utomstående. En ytterligare infallsvinkel kan vara att studera skillnaderna mellan hur man gestaltar anhöriga när en vuxen är brottsoffret, jämfört med när ett barn är det. Vidare skulle det vara intressant att studera nyhetsvärdering och närhetsprincipen som de primära utgångspunkterna, och djupgående analysera hur journalister skriver om “McCann-fallet” och “Englamordet” utifrån dessa. Under vår grundläggande sökning efter nyhetsartiklar märkte vi att det fanns många fler om “Englamordet” än “McCann-fallet”. Det var i princip endast kvällstidningar som rapporterade om “McCann-fallet” medan vi kunde hitta nyhetsartiklar om “Englamordet” i både dagstidningar och kvällstidningar. Slutligen, för att få en annan inriktning skulle det vara möjligt att tillämpa journalistintervjuer för att undersöka fenomenet gestaltning. Genom att intervjua de journalister som skrev om “McCann-fallet” och “Englamordet” skulle studien kunna presentera konkreta svar på varför journalisterna gestaltade som de gjorde, och hur de tänkte kring rapporteringen. Vad valde de exempelvis att prioritera och bortprioritera?

9. Sammanfattning

Det finns många tidigare studier som har behandlat gestaltningsteorin inom brottsjournalistik, men det saknas studier där fokus ligger på hur anhöriga gestaltas. De flesta fokuserar på brottsoffer eller förövare. Vår studies syfte är därför att *undersöka hur journalister i Aftonbladet och Expressen framställer människor, som inte är brottsoffer eller förövare, vid brottsändelser*. Brottsändelserna som analyseras är “McCann-fallet” och “Englamordet”. Vidare har fyra frågeställningar utformats för att uppnå syftet. Frågorna fokuserar på vilka som förekommer i rapporteringen och hur föräldrarna gestaltas, samt vilka likheter och skillnader som finns mellan dem.

Studien är en komparativ textanalys. Den har en kvalitativ form där sammanlagt 20 nyhetsartiklar från Aftonbladet och Expressen har studerats. Samtliga artiklar blev utvalda genom ett målstyrt urval där tidsspannen såg olika ut för respektive fall. “McCann-fallet” fick ett tidsspann på en månad efter Madeleines försvinnande och “Englamordet” fram till Englas mördare erkände, åtta dagar senare. Den primära teorin i studien är gestaltningsteorin, men stöds även av medielogik, storytelling, nyhetsvärdering samt moraliska och etiska värderingar.

Ett övergripande resultat är att journalister gestaltar och tillämpar berättartekniker såsom personifiering, dramatisering, storytelling och stereotypisering. Journalisterna har även valt att synliggöra de vuxna mer än barnen. Vidare är det många röster som hörs och många personer som återberättas i båda fallen, vilket bidrar till konkretisering. Ytterligare resultat är att det finns både likheter och skillnader kring hur föräldrarna gestaltas, exempelvis gestaltas samtliga föräldrar som sorgsna och förtvivlade. De uttrycker dock sina känslor olika. En intressant aspekt är att religion spelar en mer avgörande roll i “McCann-fallet”, samt är Madeleines anhöriga mer synliga i texterna.

10. Källförteckning

Tryckta källor

Andersson-Ek, Per, Andréasson, Kenth & Edwardson, Åke (1998). *Göra tidning*. 3., rev. uppl. Stockholm: Ordfront

Ghersetti, Marina (2007). Publikens betydelse för nyhetsvärdering. I Kent Asp (2012) (red). *Svenska journalister 1989-2011* (red) Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation. Göteborg universitet.

Axberger, Hans-Gunnar (1994). *Pressetik: en översikt över pressetiska konflikter, regler och synsätt*. Stockholm: Juristförl.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber 2012) (red). *Svenska journalister 1989-2011*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation. Göteborg universitet.

Falkheimer, Jesper & Leijonhufvud, Sigfrid (2002). *Pressetiken - i vems tjänst?*. Stockholm: Institutet för mediestudier

Heijbel, Matts (2010). *Storytelling befolkar varumärket*. 2. uppl. Stockholm: Blue Publishing

Hellspång, Lennart & Ledin, Per (1997). *Vägar genom texten: handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur

Hvitfelt, Håkan (2003). *Nyheter vid kriser*. Stockholm: Krisberedskapsmyndigheten

Hellspång, Lennart (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur

Pollack, Ester (2001). *En studie i medier och brott*. Diss. Stockholm : Univ., 2001

Strömbäck, Jesper (2009). *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag

Elektroniska källor

Cameron-Dow, J 2009, '4. The question of crime: How much does the public have the right to know?', *Pacific Journalism Review*, 15, 2, pp. 71-84, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013.

Coleman, R 2011, 'JOURNALISTS' MORAL JUDGMENT ABOUT CHILDREN', *Journalism Practice*, 5, 3, pp. 257-271, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013.

Constantinescu, A, & Tedesco, J 2007, 'FRAMING A KIDNAPPING', *Journalism Studies*, 8, 3, pp. 444-464, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013.'

Davis, D, & Kent, K 2013, 'Journalism Ethics in a Global Communication Era: The Framing Journalism Perspective', *China Media Research*, 9, 2, pp. 71-82, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013.

Entman, RM 1993, 'Framing: Toward clarification of a fractured paradigm', *Journal Of Communication*, 43, 4, p. 51, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 16 January 2014

Erving, Goffman 1974, *Frame Analysis: An essay on the organization of experience*. Cambridge: Harvard University Press, 1974.

Interpol 2013

http://www.interpol.int/Missing-Persons/%28missing_id%29/2007-23403

Hämtad 2013-11-08

Johansson, B. (2008). Vid nyhetsdesken: En studie av nyhetsvärdering vid svenska nyhetsredaktioner. Sundsvall: Demokratiinstitutet.

Kennedy, J 2010, 'DON'T YOU FORGET ABOUT ME', *Journalism Studies*, 11, 2, pp. 225-242, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013.

Moscowitz, L, & Duvall, S 2011, "Every Parent's Worst Nightmare", *Journal Of Children & Media*, 5, 2, pp. 147-163, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013.

Muñoz-Torres, J 2012, 'TRUTH AND OBJECTIVITY IN JOURNALISM', *Journalism Studies*, 13, 4, pp. 566-582, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013.

Ne.se/etik

<http://www.ne.se/lang/etik>

[Hämtad 2013-10-31]

Ne.se/moral

<http://www.ne.se/lang/moral>

[Hämtad 2013-10-31]

Rentschler, CA 2007, 'Victims' Rights and the Struggle over Crime in the Media', Canadian Journal Of Communication, 32, 2, pp. 219-239, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013

Sveriges Radio

<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/101970?programid=2519>

[Hämtad 2013-11-20]

Tenenboim-Weinblatt, K 2013, 'The management of visibility: media coverage of kidnapping and captivity cases around the world', Media, Culture & Society, 35, 7, pp. 791-808, Communication & Mass Media Complete, EBSCOhost, viewed 23 October 2013.

The daily beast

<http://www.thedailybeast.com/articles/2013/05/04/six-years-later-still-no-sign-of-madeleine-mccann.html>

[Hämtad 2013-11-08]

Bilagor

Aftonbladets artiklar - se bilagor

Expressens artiklar – se bilagor

Appendix

Madeleine McCann

Aftonbladet:

- Kidnappades - från hotellet – föräldrarna gick på restaurang – då försvann Madeleine, 3
2007-05-05
- Gör henne inte illa – Madeleines föräldrarna vädjar till kidnapparen: Lämna tillbaka flickan
2007-05-08
- Det kan vara Madeleines – Trasigt barnplagg hittat på stranden
2007-05-10
- Hemma då kom tårarna – Madeleines pappa möttes av ett hav av nallar alla gula band
2007-05-22
- Barnen som kom tillbaka – Men här ber föräldrarna för försvunna Madeleine
2007-05-31

Expressen:

- ”Ge oss vår lilla flicka” – Madeleine, 3, försvann spårlöst från föräldrarna
2007-05-05
- Turisterna letade istället för att sola
2007-05-05
- Förlamad av oron – ”Mamman nära ett totalt sammanbrott”
2007-05-12
- En bön för Madeleine – Kyrkan var fullsatt av människor som ville ge sitt stöd
2007-05-13
- De ger slängkyssar till sin syster På tv
2007-05-21

Engla Juncosa Höglund

Aftonbladet

- Jag önskar att hon har gått vilse – Försvunna Englas mamma har inte gett upp
2008-04-07

- Musikalstjärnan: - Jag ber till Gud att vi hittar henne
2008-04-07
- Ingen rubrik tillgänglig - Mammans vädjan: Sök - var ni än bor
2008-04-08
- Jag måste få hem henne – 10-åriga Englas mamma vädjar: Hjälp oss söka
2008-04-10
- Snälla, om du har Engla, släpp henne på en plats där vi kan hitta henne.
- ...Hon är en underbar flicka som har hela livet framför sig. Jag älskar henne och vill ha
hennes tillbaka. Carina. Mammans brev till Englas kidnappare
2008-04-12

Expressen

- Hela byn kämpar för att hitta 10-åringen
2008-04-07
- Mamman: "Hon tycker det är jätte- viktigt att hålla tider"
- Berättar om Engla, oron och relationen till pappan: Jag tror att de måste söka längre
härifrån
2008-04-07
- Mammans enda tanke: "Hitta Engla. Hitta Engla"
- "Jag tänker så hela tiden"
- Englas mamma: Det här får mig att kämpa vidare - FÖRSVUNNA ENGLA
2008-04-12